

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра початкової освіти

**ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ УЧНІВ 4 КЛАСУ СКЛАДАТИ ТА РОЗПОВІДАТИ
ІСТОРІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ НАСТІЛЬНОЇ ГРИ «КУБИКИ ІСТОРІЙ»**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Корзун Дарина Олександрівна

студентки групи ПОм-1-24-1.4д

Науковий керівник:

Бондаренко Геннадій Леонідович,
кандидат педагогічних наук, доцент

Допущено до захисту

Протокол № _____ від ____ . ____ . ____

Завідувач кафедри _____ Г. Л. Бондаренко

КИЇВ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СКЛАДАТИ ТА РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ В ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ГРИ «КУБИКИ ІСТОРІЙ».....	6
1.1. Розкриття сутності базових понять дослідження.....	6
1.2. Формування вмінь складати та розповідати історії у здобувачів початкової освіти як науково-педагогічна проблема.....	19
1.3. Формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу в практиці початкової школи.....	34
Висновки до розділу 1.....	44
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СКЛАДАТИ ТА РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ В ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБОМ НАСТІЛЬНОЇ ГРИ «КУБИКИ ІСТОРІЙ».....	48
2.1. Стан сформованості умінь в учнів 4 класу складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій»	48
2.2. Обґрунтування та характеристика педагогічного інструментарію для формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій».....	55
2.3. Експериментальна перевірка дієвості педагогічного інструментарію для формування в учнів умінь 4 класу складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій»	63
Висновки до розділу 2.....	67
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження зумовлена потребою подолання суперечностей та відповідності вимогам сучасної освіти, що знайшло відображення в роботах низки вітчизняних учених та педагогів-практиків.

Проблема формування мовленнєвих умінь молодших школярів, зокрема вміння складати та розповідати історії, є предметом вивчення у науковій літературі. Так, О. Вашуленко досліджує типові труднощі учнів, серед яких недостатня мотивація, невміння логічно вибудовувати сюжет та обмеженість у використанні мовних засобів виразності. С. Дубовик та Ю. Веселова досліджують складання текстів-розповідей як етапний процес, що поєднує мовні, мовленнєві й пізнавальні компоненти, і наголошують на ролі активних, творчих форм навчання, серед яких гра посідає особливе місце. Г. Ключек вивчає сторітелінг як мистецтво вибудовування сюжетної розповіді, здатної викликати емоції та сприяти глибшому засвоєнню змісту, що має особливе значення для дітей початкової школи.

Водночас, незважаючи на наявність теоретичних розробок, у педагогічній практиці залишається недостатньо розробленим педагогічний інструментарій, що дозволяє ефективно інтегрувати ці теоретичні засади в освітній процес у відповідності до компетентнісного підходу Нової української школи. Існує суперечність між високими вимогами Державного стандарту початкової освіти та Типової освітньої програми (за ред. О. Савченко) – щодо вмінь учнів створювати зв'язні висловлювання – та реальними труднощами здобувачів початкової освіти, які констатують дослідники.

Цю суперечність дозволяє подолати настільна гра «Кубики історій», дидактичний потенціал якої підтверджується як науковими дослідженнями (наприклад, Барбари Зсірей, яка емпірично довела її ефективність для підвищення зв'язності та складності мовлення), так і багатством практичних розробок, представлених педагогічною спільнотою на освітніх порталах («Ерудит», «Всеосвіта», «На Урок»). Однак систематизованого педагогічного інструментарію

на її основі для цілеспрямованого формування конкретного переліку вмінь у наукових джерелах запропоновано не було.

Таким чином, актуальність даного дослідження зумовлена потребою у теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці педагогічного інструментарію на основі гри «Кубики історій» для подолання виявленої суперечності, що й обумовило вибір теми магістерської роботи.

Мета дослідження: проаналізувати стан досліджуваної проблеми у науковій літературі та практиці; розробити та дослідити дієвість педагогічного інструментарію формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу засобом настільної гри «Кубики історій».

Для досягнення мети поставлено такі **завдання:**

1. Здійснити аналіз наукових джерел з проблеми дослідження та розкрити сутність базових понять.
2. Схарактеризувати теоретичні та практичні аспекти формування вмінь складати та розповідати історії здобувачами початкової освіти.
3. Дослідити актуальний стан сформованості в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії, визначити критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної здатності.
4. Розробити педагогічний інструментарій формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу засобом настільної гри «Кубики історій» та дослідити його ефективність.

Об'єкт дослідження: процес формування мовленнєвих умінь здобувачів початкової освіти.

Предмет дослідження: педагогічний інструментарій формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу засобом настільної гри «Кубики історій».

Методи дослідження: Для досягнення мети, виконання поставлених завдань використано комплекс методів, а саме:

- *теоретичні:* аналіз, порівняння, вивчення та узагальнення даних наукових джерел з проблеми формування мовленнєвих умінь учнів початкової школи;

- *емпіричні*: спостереження, анкетування, вивчення результатів діяльності, бесіда, опитування, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний етапи) для перевірки здатності вчителів до формування вмінь в учнів 4 класу складати та розповідати історії та встановлення рівня сформованості в четвертокласників умінь складати та розповідати історії.

- *статистичні*: для обробки даних та встановлення значимості результатів дослідження, їх кількісно-якісної інтерпретації.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати дослідження доповідалися на V Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *«Нова українська школа в дії: Актуальні проблеми методик навчання та стратегії розвитку»* (15 травня 2025 р., Херсонський державний університет) та I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції *«Наукові інсайти майбутніх педагогів: від пошуку до втілення»* (24 жовтня 2025 р. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка).

Експериментальна база дослідження. Експериментальна робота проводилася на базі таких закладів освіти, як: Приватний заклад загальної середньої освіти I ступеня «Академія сучасної освіти» з поглибленим вивченням іноземних мов (м. Київ); Ліцей №3 Подільського району (м. Київ); Бородянський академічний ліцей (смт Бородянка); Початкова школа №334 Дарницького району (м. Київ); Спеціалізована школа №149 Солом'янського району (м. Київ); Запорізький класичний ліцей (м. Запоріжжя); Дитячий лінгвістичний центр «Вересень» (м. Київ); Приватний християнський ліцей «Скарб» (м. Київ); Гімназія №163 Шевченківського району (м. Київ); Печерський ліцей №75 Печерського району (м. Київ); Ліцей №133 Печерського району (м. Київ).

Структура і обсяг магістерської роботи: зміст роботи містить вступ, два розділи, висновки до двох розділів, загальні висновки, список використаних джерел (48 найменувань), додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СКЛАДАТИ ТА РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ В ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ГРИ «КУБИКИ ІСТОРІЙ»

1.1. Розкриття сутності базових понять дослідження

На підставі визначених нами об'єкту та предмету дослідження було встановлено такі базові поняття: *«формування»*, *«вміння»*, *«складання історій»*, *«розповідання історій»* (*«сторітелінг»*), *«здобувачі початкової освіти»*, *«гра»*, *«дидактична гра»*, *«формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії»*. Їх уточнення дозволяє визначити логіку та психолого-педагогічні засади процесу формування комунікативних і творчих умінь у контексті компетентнісного підходу та дитиноцентризму сучасної початкової освіти.

Згідно з положеннями Державного стандарту початкової освіти та роз'ясненнями МОН України, компетентнісний підхід означає спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей кожного здобувача освіти, результатом чого є набуття інтегрованої характеристики особистості, що включає знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі [20].

У публікації Державної служби якості освіти України підкреслено, що *«компетентнісне навчання – це динамічне поєднання знань, умінь та цінностей; знання в цьому випадку є не самоціллю, а засобом формування умінь і здатності діяти в різних ситуаціях»* [38]. Компетентнісний підхід означає спрямованість навчального процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей кожного учня. Результатом такого процесу має стати формування загальної компетентності, що є інтегрованою характеристикою особистості, яка включає знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі. Компетентнісний підхід – це підхід, за якого формуються ключові компетентності здобувача освіти як особистісно набутий досвід. У такому випадку компетентність

– це усвідомлене особистісне знання, усвідомлена цінність власної пізнавальної діяльності та відповідальності за її результат. Компетентість характеризується як здатність особи діяти в проблемних ситуаціях, коли потрібно додатково шукати засоби та нову інформацію й приймати неординарні рішення. [20].

Компетентісне навчання це про динамічне поєднання знань, умінь та цінностей. Лише в комплексі це дає результат. Знання в цьому випадку - не самоціль, а радше засіб формування умінь. Адже недостатньо просто засвоїти окремі знання й уміння, важливо навчитись їх застосовувати як у типових, так і в нестандартних, нових для дитини ситуаціях. [38].

На сучасному етапі в науковому дискурсі існує чимало варіантів тлумачення поняття «*формування*».

Таблиця 1.1

Визначення сутності терміну «*формування*»

Автор(и)/джерело	Визначення
Великий тлумачний словник сучасної української мови	«... це надання чому-небудь певної форми, вигляду; вироблення в кому-небудь певних якостей, рис характеру; надання завершеності, визначеності» [7, с. 1544].
В. Ягупов	«...це процес становлення людини як соціальної істоти під впливом різноманітних факторів - соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних, педагогічних» [39].

Як бачимо з таблиці 1.1 термін «*формування*» розглядається як «... вироблення в кому-небудь певних якостей, рис характеру; надання завершеності, визначеності» у зазначеному аспекті [7, с. 1544].

У педагогічній науці поняття «*формування*» трактується як процес надання певної форми, завершеності становленню особистості, досягнення нею рівня зрілості та стабільності. За визначенням В. Ягупова, «*формування*» – це «процес становлення людини як соціальної істоти під впливом різноманітних факторів - соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних, педагогічних». У цьому процесі взаємопов'язаними виступають розвиток, виховання, самовиховання та самоосвіта, що разом забезпечують становлення цілісної особистості [39]. Таким

чином, процес *«формування»* у межах компетентнісного підходу передбачає не лише набуття учнем знань, а насамперед розвиток його *«умінь»* – здатності застосовувати засвоєне у практичній діяльності, у тому числі у мовленнєво-творчій.

Отже, процес *«формування»* у межах компетентнісного підходу слід розглядати як цілеспрямовану й поступову діяльність, спрямовану на становлення ключових і предметних компетентностей здобувача початкової освіти. Його результатом є не лише засвоєння знань, а й розвиток здатності особистості діяти творчо, усвідомлено й самостійно, застосовуючи набуте у практичних ситуаціях. Логічним продовженням аналізу поняття *«формування»* є уточнення сутності поняття *«вміння»*, адже саме *«вміння»* виступають тим конкретним результатом, який відображає рівень сформованості навчальної діяльності та мовленнєвої творчості молодших школярів.

Розуміння сутності поняття *«вміння»* є важливим для з'ясування психологічних і педагогічних умов ефективного *«формування»* здатності учнів створювати та розповідати власні історії. Саме *«вміння»*, що поєднує знання, навички, досвід і творчі дії, є основою для розвитку зв'язного мовлення та самовираження дитини у навчальному процесі. Проаналізуємо визначення наступного базового терміну *«уміння»*. У таблиці 1.2 подано різні тлумачення цього визначення.

Таблиця 1.2

Визначення сутності терміну *«вміння»*

Автор(и) /джерело	Визначення
Великий тлумачний словник сучасної української мови	«... здобута на основі досвіду, знання здатність належно робити що-небудь» [7, с. 1505].
С. Гончаренко Український педагогічний словник	«... засвоєний суб'єктом спосіб виконання дії, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок» [36, с. 58].

У тлумачному аспекті поняття «*вміння*» визначається як «здобута на основі досвіду, знання здатність належно робити що-небудь» [7, с. 1505].

У педагогічній науці поняття «*вміння*» тлумачиться глибше. За С. Гончаренком, це «засвоєний суб'єктом спосіб виконання дії, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок». Дослідник підкреслює, що «*вміння*» формується шляхом вправ, а його результатом є здатність виконувати дію не лише в звичних, а й у нових умовах [36, с.58]. У магістерській роботі ми будемо керуватися визначенням поняття «*вміння*», яке розкриває С. Гончаренко.

Таким чином, «*формування вмінь*» – це не лише результат педагогічного впливу, а й динамічний процес, який відбувається через активну діяльність самої дитини. Це процес, у якому поєднуються пізнавальна активність, мовленнєва практика та творчість дитини. У початковій школі цей процес набуває особливого значення під час оволодіння учнями «*вміння*» створювати зв'язні тексти – власні історії, оповідання, казки. Розвиток такого «*вміння*» сприяє не лише засвоєнню мовних структур, а й формуванню логічного мислення, емоційної виразності, здатності будувати власні висловлення відповідно до задуму. «*Вміння скласти історії*» є конкретним виявом сформованості зв'язного мовлення - мовленнєвої діяльності, що передбачає цілісне, логічно послідовне та змістовне висловлювання, орієнтоване на комунікативну мету. У цьому сенсі «складання історій» виступає практичним показником рівня розвитку зв'язного мовлення й водночас ефективним засобом формування мовленнєвої, когнітивної та емоційно-творчої компетентності молодших школярів.

Визначення сутності терміну «зв'язне мовлення»

Автор(и) /джерело	Визначення
В. Сухомлинський	«... це невід'ємна складова навчання рідної мови, суть якої полягає в озброєнні учнів умінням правильно, з дотриманням високої мовленнєвої культури зв'язно висловлювати свої думки як в усній, так і писемній формах, тобто розвивати у них природну комунікативну здатність, формувати, поліпшувати й вдосконалювати їхнє зв'язне мовлення» [34, с. 7].
А. Богуш, С. Дорошенко, М. Львов, С. Караман, Л. Паламар	«... організована за законами логіки, граматики й композиції єдність, що має тему, відносну самостійність, завершеність і розчленовується на більш чи менш закінчені частини, пов'язані між собою» [2, с. 62].
М. Вашуленко	«... це вміння правильно і доцільно, відповідно до норм літературної мови, користуватися всім арсеналом мовних засобів у побудові зв'язних висловлювань» [27, с. 307].

Як зазначає В. О. Сухомлинський, «зв'язне мовлення» є невід'ємною складовою навчання рідної мови, адже воно спрямоване на розвиток у дітей уміння логічно, послідовно й культурно висловлювати власні думки як в усній, так і в письмовій формах.

С. Дорошенко, А. Богуш, М. Львов, С. Караман і Л. Паламар [14, с. 62] уточнюють, що «зв'язне мовлення» - це організована за законами логіки, граматики й композиції єдність, що має тему, завершеність і внутрішню структуру. М. Вашуленко розглядає його як «уміння» правильно і доцільно користуватися

мовними засобами «відповідно до норм літературної мови при побудові зв'язних висловлювань [27, с. 307].

Н. Карпенко стверджує, що мовлення виступає важливим засобом комунікації, а його формування в межах комунікативного підходу передбачає розвиток здатності учнів застосовувати мовні засоби у реальних і навчальних ситуаціях спілкування [18, с. 13]. У цьому контексті складання історій розглядається як один із ефективних видів комунікативно-мовленнєвої діяльності, оскільки воно сприяє формуванню діалогічної та монологічної компетентності, умінню адаптувати висловлення до ситуації спілкування, виражати власні думки, емоції та досвід у зв'язній формі.

Отже, «уміння складати» історії виступає одним із найважливіших проявів сформованості зв'язного мовлення. Воно інтегрує мовленнєві, когнітивні та творчі компоненти й базується на здатності дитини самотійно вибудовувати послідовний, логічно зв'язний і емоційно виразний текст, що має певну структуру (зачин, основну частину та кінцівку).

Таким чином, нами було запропоноване власне визначення терміну «складання історій», який наведено в Таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Визначення сутності терміну «складання історій»

Автор (и)	Визначення
Власне визначення терміну	мовленнєво-творчий процес, у ході якого учень створює зв'язне висловлення (усне чи письмове), що відображає логіку подій, причинно-наслідкові зв'язки між ними та власне ставлення до змісту, з дотриманням норм мови і структури оповіді

Визначення сутності терміну «гра»

Автор(и)/джерело	Визначення
Словник української мови	«... це підпорядковане сукупності правил, прийомів або основане на певних умовах заняття, що є розвагою або розвагою та спортом одночасно»; «це ряд дій, спрямованих до певної мети; інтрига, таємний задум» [11].
С. Гончаренко Український педагогічний словник	«... це форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається або у вигляді змагання, або у вигляді зображення певних ситуацій, смислів, станів» [36, с. 73]. «дидактична гра» – «гра для навчання й виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку» [36, с. 89].

Як зазначено в «Словнику української мови», *«гра»* охоплює широкий спектр значень – від дитячої діяльності, яка сприяє соціальному та інтелектуальному розвитку, до змагальних і навіть метафоричних форм поведінки («гра з вогнем», «гра світла»). У контексті дитячого розвитку автори підкреслюють, що *«гра»* є провідною діяльністю дошкільного віку, що сприяє формуванню мислення, уяви та соціальних навичок. Таким чином, *«гра»* розглядається як багатогранне явище, що поєднує елементи розваги, навчання, емоційного вираження й соціального досвіду. Її універсальність дозволяє використовувати ігрову діяльність у педагогічному процесі початкової школи як ефективний інструмент формування пізнавальних, комунікативних і творчих умінь учнів [11].

У педагогічному словнику С. Гончаренка зазначено, що *«гра»* – це форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається або у вигляді змагання, або у вигляді зображення певних ситуацій, смислів, станів» [36, с. 73].

В українській педагогічній та лінгвістичній традиції поняття «гра» має багатозначний зміст, що охоплює як сферу розваги, так і навчальну діяльність. Згідно з «Великим тлумачним словником сучасної української мови» [7, с. 257], «гра» визначається як *«підпорядковане сукупності правил, прийомів або основане на певних умовах заняття, що є розвагою або розвагою та спортом одночасно»*. У широкому сенсі «гра» може виступати формою діяльності, спрямованою на досягнення певної мети, реалізацію задуму чи відтворення певної ситуації. У словнику також подано приклади різних типів гри: «ділова, економічна, настільна, гра з нульовою сумою» тощо, що демонструє багатовимірність поняття - від дитячої розваги до складних моделей навчання і прийняття рішень.

Таким чином, «гра» розглядається не лише як засіб дозвілля, а й як соціокультурний феномен і дидактичний інструмент, який відображає життєві ситуації, вимагає дотримання правил, спонукає до мислення, творчості та комунікації. Це узгоджується з педагогічним тлумаченням, поданим у «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка, де *«рольова гра»* визначається як *«школа довільної поведінки й діяльності, властивої поведінці дорослих»* – тобто як засіб соціалізації й формування саморегуляції.

У своєму дослідженні ми послуговуватимося тлумаченням поняття «гра», що визначається як дія або заняття, підпорядковане певним правилам і спрямоване на розвагу чи змагання, а також як заняття дітей, що має розважальний і водночас розвивальний характер.

Отже, з огляду на багатофункціональність та універсальність поняття «гра», у педагогічній практиці воно набуває особливого змісту - стає не лише формою дозвілля, а цілеспрямованим засобом навчання і розвитку дитини. Саме тому в педагогічній науці виокремлюють окремий різновид - дидактичну гру, яка поєднує елементи пізнання, тренування мислення, спілкування та емоційного досвіду.

Особливої ваги у педагогічному процесі набуває «дидактична гра», яка, за визначенням С. Гончаренка, є *«грою для навчання й виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, які розвивають сенсорні (чуттєві) орієнтації дітей (на форму, розміри, колір, розташування предметів у просторі тощо),*

спостережливість, увагу, пам'ять, мислення, мову, уміння рахувати. Вони мають також важливе значення для морального виховання, сприяючи розвиткові цілеспрямованості, витримки, самостійності, виробляють вміння діяти згідно з певними нормами» [36, с. 89].

У цьому аспекті, як зазначає Л. Крутій, *«дидактична гра»* виступає важливим засобом реалізації компетентнісного підходу, адже поєднує когнітивну, емоційну й соціальну складові розвитку дитини [22].

Окреме місце посідає поняття педагогічної гри, що, за С. Гончаренком, є *«імітацією реальної діяльності вчителя в штучно створених педагогічних ситуаціях» [36, с. 251].*

Основною метою педагогічної гри є формування в учасників умінь реальної взаємодії між учителем і учнем, уміння організовувати навчальний процес, передавати знання, стимулювати пізнавальну активність і творчість.

Таким чином, гра - універсальний педагогічний феномен, який, переходячи у форму дидактичної або педагогічної гри, перетворюється на ефективний засіб навчання, виховання й розвитку молодших школярів. Вона сприяє формуванню ключових компетентностей, забезпечує зв'язок навчання з життєвим досвідом дитини та створює сприятливі умови для реалізації її мовленнєвої активності в межах компетентнісного підходу

У контексті компетентнісного підходу, визначеного Державним стандартом початкової освіти [4], важливо створювати умови, у яких учні не просто засвоюють знання, а застосовують їх у творчій діяльності, комунікації та самовираженні. Одним із таких ефективних засобів є дидактична гра, що поєднує навчання з елементами змагання та уяви [36, с. 89].

У межах цієї парадигми настільна гра *«Кубики історій» (Rory's Story Cubes)* виступає інноваційним інструментом розвитку мовленнєвих і креативних компетентностей молодших школярів та є одним із сучасних ігрових інструментів, що поєднує творчість і навчання, розроблена ірландським фахівцем із креативного мислення Рорі О'Коннором. Він запропонував використати прості візуальні символи як засіб стимулювання уяви й створення сюжетів. Завдяки своїй

універсальності гра швидко набула популярності серед педагогів і логопедів, оскільки дозволяє розвивати мовлення дітей різного віку та рівня підготовки.

У контексті нашого дослідження важливо уточнити термінологію: подальший аналіз використовуватиме поняття *«сторітелінг»* замість *«розповідання історій»*, оскільки воно точніше відображає сучасний педагогічний підхід. Якщо *«розповідання історій»* часто зводиться до технічного відтворення сюжету, то сторітелінг є цілісним творчо-комунікативним процесом, що включає конструювання сюжету, емоційне забарвлення, орієнтацію на аудиторію та рефлексію. Саме така інтерактивна природа сторітелінгу робить його органічним продовженням роботи з *«Кубиками історій»*, які виступають ідеальним інструментом для його реалізації.

Використання настільної гри *«Кубики історій»* органічно поєднується з ширшим педагогічним підходом – сторітелінгом. Якщо *«Кубики історій»* виступають інструментом, що стимулює створення розповідей, то сторітелінг розглядається як цілісна методика навчання, спрямована на розвиток умінь розповідати історії, структурувати власний досвід, передавати емоції й формувати ціннісне ставлення до змісту. Тому доцільним є подальше розкриття поняття сторітелінгу, його психолого-педагогічних основ та методичних можливостей у початковій школі.

А. Бандоля зазначає, що сторітелінг, як сучасна педагогічна технологія, ґрунтується на фундаментальній ролі мовлення як засобу комунікації. Важливість формування мовленнєвої компетентності учнів посилюється в контексті комунікативного підходу, який прагне наблизити навчальний процес до умов спонтанного мовного спілкування. У цьому процесі учень вчиться адаптувати своє мовлення до ситуації та співрозмовника, опановуючи конкретні мовленнєві стратегії для досягнення комунікативних цілей [1, с. 11-12].

Як зазначає дослідник Н. Бондаренко, *«сторітелінг»* є потужним інноваційним комунікаційним трендом, обґрунтованість використання якого в освітній системі підтверджується його ефективністю. Цей метод, що має коріння в розповіді реальних життєвих подій, трансформувався у цілеспрямовану

педагогічну технологію. Зокрема, в українській педагогічній практиці його успішно застосовують, використовуючи спадщину Василя Сухомлинського, чії розповіді, наповнені глибоким змістом, орієнтовані на формування цінностей [3]. Ефективність сторітелінгу полягає в його здатності презентувати інформацію через емоційні, зворушливі та кумедні історії, що мотивує слухачів, сприяє аналізу, порівнянню та засвоєнню знань. Цей метод не лише розвиває зв'язне мовлення, креативність та уяву, але й сприяє кращому взаєморозумінню, самопізнанню та врегулюванню конфліктів [3]. З огляду на те, що мова є складним психологічним процесом, тісно пов'язаним із мисленням і сприйняттям, оповідання історій забезпечує емоційний характер навчання, що робить його більш запам'ятовуваним. Як метод взаємодії, сторітелінг організовує діалог між оповідачем та аудиторією, що відповідає особливостям вікового сприйняття молодших школярів [3].

На думку Л. Мафтина для учнів молодшого шкільного віку, яким, як і дошкільнятам, властиве наочно-образне мислення, важливою є можливість не лише почути, а й «побачити» історію. Саме тут набуває актуальності використання ігрових матеріалів, таких як «Кубики історій», які забезпечують необхідну наочність і тактильну складову, полегшуючи процес створення монологічного висловлювання. Оскільки саме у молодшому шкільному віці монологічне мовлення стає основним об'єктом розвитку, завданням педагога є застосування спеціальних методик, що стимулюють «вміння» не лише говорити, а й створювати цілісні, захопливі оповідання [27, с. 55].

З точки зору теорії мовленнєвої діяльності І. Зимня, Т. Піроженко, С. Рубінштейн розглядають мовлення як складову загальної діяльності. У контексті сторітелінгу мовленнєва діяльність набуває власної мотивації та мети – створення та розповіді історії, що перетворює її на самостійну цінність у пізнавальній та комунікативній діяльності учня [15, с. 45-47].

Таким чином, сторітелінг являє собою мистецтво розповіді, яке, будучи впровадженим у навчальний процес через творчу діяльність (зокрема, з використанням настільної гри «Кубики історій»), сприяє збагаченню словникового запасу, розвитку мовленнєвих навичок, формуванню вміння взаємодіяти з

аудиторією та, як наслідок, підвищує впевненість учнів у власних комунікативних можливостях.

Таблиця 1.6

Визначення сутності терміну «здобувач початкової освіти»

Автор(и)/джерело	Визначення
М. Лавренова, Н. Лалак, Т. Молнар і Л. Фенчак	«...це активний суб'єкт освітнього процесу, здатний до самостійного пізнання, рефлексії й побудови власної освітньої траєкторії» [32]
А. Конє	«...це суб'єкт, що здійснює вибір, керує власним навчанням і відповідально ставиться до нього» [42, с. 8]
Власне визначення	«...це учень молодшого шкільного віку, який є активним суб'єктом навчання, що не лише засвоює знання, але й самостійно організовує свою пізнавальну діяльність, бере участь у виборі цілей і методів навчання, усвідомлює власні освітні цілі та формує індивідуальну освітню траєкторію.

У нормативно-правових документах України поняття *«здобувач освіти»* визначено як особу, яка проходить навчання на відповідному рівні освіти, а саме яка здобуває освіту, а не лише присутня на заняттях - акцент на процесі навчання; учня, на якого поширюються положення Стандарту початкової освіти: результати навчання, ключові компетентності, наскрізні уміння та ін [31].

В мовно-літературній освітній галузь «здобувач освіти: взаємодіє з іншими особами усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення свого досвіду; висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримується норм

літературної мови; досліджує індивідуальне мовлення для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх» [31].

У сучасній педагогічній науці поняття *«здобувач початкової освіти»* трактується не лише як учень початкової школи, який засвоює зміст навчальних програм, а насамперед як активний суб'єкт освітнього процесу, здатний до самостійного пізнання, рефлексії й побудови власної освітньої траєкторії. Як зазначають М. Лавренова, Н. Лалак, Т. Молнар і Л. Фенчак, здобувач початкової освіти виступає ініціатором власного освітнього просування, автором персонального шляху розвитку, що формується з урахуванням його інтересів, здібностей, мотивації та індивідуальних можливостей [23]. Автори підкреслюють, що в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» здобувач початкової освіти переходить від позиції об'єкта навчання до позиції «агента освітнього процесу», який бере участь у визначенні цілей, виборі засобів і темпу навчання [23, с. 104–106]. Це відповідає дитиноцентричній парадигмі освіти, що ґрунтується на положеннях Закону України «Про освіту», згідно з яким учень має право на індивідуальну освітню траєкторію, сформовану з урахуванням власних освітніх цілей, інтересів і потреб [32].

Педагог-гуманіст А. Конє *«здобувача початкової освіти»* не лише як об'єкт педагогічного впливу, але суб'єкт, що здійснює вибір, керує власним навчанням і відповідально ставиться до нього. Його дослідження показує, що надання учням можливості самостійного вибору у навчальному процесі веде до значного підвищення рівня внутрішньої мотивації, самоспрямованості та залученості. Так, коли молодші школярі могли самостійно обирати певні аспекти завдань - наприклад, матеріали для творчої роботи чи способи вирішення проблем - їхня активність зростала, вони виконували більше завдань за короткий час, а результати творчої діяльності відзначалися більшою винахідливістю [42, с. 8-12]. Паралельно дослідження засвідчило, що учні, які мали більшу автономію та контроль над навчальним середовищем, демонстрували кращі показники з академічних тестів, нижчу частоту пропусків і вищу самооцінку. Ці результати важливі для формування компетентнісного підходу в початковій школі.

Таким чином, *«здобувач початкової освіти»* - це учень молодшого шкільного віку, який є активним суб'єктом навчання, що не лише засвоює знання, але й самостійно організовує свою пізнавальну діяльність, бере участь у виборі цілей і методів навчання, усвідомлює власні освітні цілі та формує індивідуальну освітню траєкторію. На основі змістового аналізу понять *«формування»*, *«вміння»*, *«складання історій»*, *«здобувачі освіти»* сформулюємо власне визначення поняття *«формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії»*.

«Формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії» – це цілеспрямований навчальний процес розвитку в молодших школярів здатності створювати зв'язні, логічно послідовні та емоційно виразні висловлювання на основі власного або запропонованого досвіду, дотримуючись структурних компонентів розповіді (зачин, основна частина, кінцівка), мовленнєвих норм і комунікативного задуму.

1.2. Формування вмінь складати та розповідати історії у здобувачів початкової освіти як науково-педагогічна проблема

Сучасна початкова школа, керуючись концептуальними засадами НУШ, орієнтується на розвиток творчої, комунікативно активної особистості. Відповідно до положень Концепції Нової української школи дослідник О. Ляшенко [21] стверджує, що сучасна початкова освіта спрямована на розвиток цілісної, творчої, критично мислячої особистості, здатної до самовираження, ефективної комунікації та навчання впродовж життя. Освітній процес має базуватися на принципах дитиноцентризму та педагогіки партнерства, де враховуються індивідуальні потреби, здібності й інтереси кожного учня. У цьому контексті особливої значущості набуває формування комунікативної компетентності та мовленнєво-творчих умінь, які є фундаментом успішної самореалізації дитини в суспільстві. Одним із ефективних шляхів реалізації цих завдань є впровадження сторітелінгу – навчання через створення й розповідання історій, що розвиває уяву, логічне та

критичне мислення, мовленнєву активність і здатність висловлювати власні думки. Використання настільної гри «Кубики історій» у процесі навчання учнів 4 класу відповідає ключовим засадам НУШ, оскільки сприяє розвитку творчості, комунікації та емоційного інтелекту в ігровій формі, забезпечуючи реалізацію компетентнісного підходу та створення навчального середовища, орієнтованого на дитину [21].

Сторітелінг в 4-му класі безпосередньо реалізує вимоги Державного стандарту до формування ключових і мовно-літературних компетентностей: «уміння усно і письмово висловлювати свої думки» (п.7), «читання з розумінням ... творчість» (п.9), а також обов'язкові результати 3–4 класів - від виокремлення інформації і перетворення її у власне висловлювання [4 МОВ 1.2–1.3] до усної презентації з виразними засобами [4 МОВ 1.7] та мовної творчості [4 МОВ 4.2] [31]. Практика показує, що саме на цих елементах у дітей виникають типові труднощі: структурованість сюжету, добір головного, аргументованість і виразність мовлення, керування емоціями. Отже, системна робота з розповіданням історій - оптимальний інструмент для подолання цих труднощів і досягнення стандартних результатів 4-го класу [31].

Згідно з Державним стандартом початкової освіти [31] :

8. Основою формування ключових компетентностей є досвід здобувачів освіти, їх потреби, які мотивують до навчання, знання та вміння, які формуються в різному освітньому середовищі (школі, родині), різноманітних соціальних ситуаціях та обумовлюють формування ставлення до них.

9. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Скриншот 1.1. Витяг із *Державного стандарту початкової освіти (КМУ № 87, 2018): характеристика ключових компетентностей (пункти 8–9)*

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (постанова КМУ № 87 від 21 лютого 2018 р.), у межах освітньої галузі «Мови і літератури» серед

одного з загальних результатів навчання здобувачів освіти 3–4 класів *«Аналізувати та інтерпретувати усну інформацію»* виділено обов’язкові результати навчання [31], які представлені на наступному скриншоті:

визначає та обговорює цілі,
основні ідеї та окремі деталі
усної інформації; пояснює зміст і
форму текстів, зокрема
медіатекстів, пов’язує, зіставляє
із власними спостереженнями,
життєвим досвідом, враховує
думки інших осіб [4 МОВ 1.4]

Скриншот 1.2. Фрагмент *Державного стандарту початкової освіти: очікуваний результат 4 МОВ 1.4 (Мовно-літературна освітня галузь)*.

У межах мовно-літературної освітньої галузі предмет «Українська мова» у початковій школі спрямований на розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності та на формування комунікативної компетентності молодшого школяра.

Згідно з пояснювальною запискою до навчальної програми, метою курсу є *«формування мотивації до вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей»* [35]. *розпізнавати ключові слова і фрази в усному повідомленні; пояснювати, чому інформація зацікавила; визначати та обговорювати цілі, основні ідеї та окремі деталі усної інформації»* [4 МОВ 1.4] [31].

У межах мовно-літературної освітньої галузі предмет «Українська мова» у початковій школі спрямований на розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності та на формування комунікативної компетентності

молодшого школяра. На скриншоті 1.3 перелічено мету та завдання до мовно-літературної освітньої галузі [35, с.6].

Пояснювальна записка

Мета – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів;
- формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Скриншот 1.3. Мета та завдання предмету «Українська мова» згідно з пояснювальною запискою Типової освітньої програми *Окрему увагу в програмі приділено змістовим лініям, що конкретизують напрями формування умінь, про що говориться на Скриншоті 1.4 [35, с.6]*

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів початкової школи умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Скриншот 1.4. Мета змістової лінії «Взаємодіємо усно» згідно з пояснювальною запискою Типової освітньої програми [35, с.6]

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** орієнтована на розвиток мовних умінь про що зазначається на Скриншоті 1.5:

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування

у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Скриншот 1.5. *Мета змістової лінії «Досліджуємо мовні явища» згідно з пояснювальною запискою Типової освітньої програми [35, с.6]*

У розділі програми для 4 класу окреслено конкретні очікувані результати, які безпосередньо відображають формування умінь, пов'язаних зі складанням і розповіданням історій. Зокрема, учень:

будує самостійно усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування, есе) за спостереженнями в навколишньому світі, ілюстрацією, поданим зачином або кінцівкою, за опорними словами, за поданим або колективно чи самостійно складеним планом [4 МОВ 1.6];
використовує виражальні засоби мови [4 МОВ 1.7];
виражає своє ставлення до висловлюваного [4 МОВ 1.6];
дає загальну оцінку почутому діалогу або розповіді, опису, есе чи міркуванню [4 МОВ 1.5];
пропонує, як можна вдосконалити або доповнити зв'язне висловлення [4 МОВ 4.2]

Скриншот 1.6. *Очікувані результати навчання здобувачів освіти до змістової лінії «Взаємодіємо усно» для учнів 4 класу згідно з Типової освітньої програми [35, с.12].*

Ці очікувані результати фактично становлять систему базових мовленнєвих умінь молодшого школяра: уміння створювати зв'язні тексти різних типів, добирати мовні засоби, виражати ставлення, оцінювати та вдосконалювати висловлювання.

Таким чином, саме на предметі «Українська мова» забезпечується нормативно визначене формування умінь, що становлять основу мовленнєвої творчості – зокрема, уміння складати та розповідати власні історії [35, с.12].

Формування читацьких і творчо-оповідних умінь у процесі вивчення предмета «Літературне читання». Згідно з Типовою освітньою програмою для 3–4

класів, предмет «Літературне читання» реалізує зміст мовно-літературної освітньої галузі, доповнюючи курс «Українська мова» та забезпечуючи розвиток мовленнєвої, читацької й творчої компетентностей молодших школярів. У пояснювальній записці зазначено, що мета та завдання предмету «Літературне читання» перелічені на Скриншоті 1.7:

Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Досягнення мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- оволодіння прийомами структурно-сміслового і образного аналізу текстів різних видів;
- розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації;
- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;
- формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів;
- розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно-творчої діяльності.

Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Скриншот 1.7. Мета та завдання предмету «Літературне читання» згідно з пояснювальною запискою Типової освітньої програми [35, с. 17].

Особливо значущою для формування умінь складати та розповідати історії є змістова лінія «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти». Вона спрямована на розвиток умінь творчої інтерпретації прочитаного,

фантазії, образного мовлення й наративного мислення. Для учнів 4 класу передбачено такі очікувані результати навчання:

*самостійно виконує завдання на зміну, доповнення, словесне ілюстрування твору [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2];
доповнює твір новим персонажем, новою подією [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2];
передає прочитане в інсценізації, поєднуючи різні засоби виразності (слово, жест, міміка, рухи) [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2];
використовує відомі прийоми для створення казки. [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2], [4 МОВ 3.4]*

Скриншот 1.8 Очікувані результати навчання здобувачів освіти до змістової лінії «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти» для учнів 4 класу згідно з *Типовою освітньою програмою* [35, с.31].

Цей зміст навчання супроводжується виконанням творчих вправ, які стимулюють розвиток фантазії, уяви та оповідних навичок: придумування власних сюжетів і словесних картин, створення казок, творчі перекази, добір і пояснення художніх засобів (епітетів, порівнянь, метафор), інсценізації з використанням слова, руху й міміки.

Отже, саме курс «Літературне читання» формує у здобувачів початкової освіти комплекс умінь, що забезпечують становлення мовленнєвої компетентності – уміння будувати й презентувати зв'язні, емоційно насичені усні та письмові висловлення, зокрема власні історії, казки чи описи. Таким чином, предмет «Літературне читання» у системі початкової освіти відіграє провідну роль у становленні наративної компетентності молодших школярів, поєднуючи елементи мовного, читацького й творчого розвитку. У процесі аналізу, інсценізації та творчого переосмислення прочитаних текстів учні вчать не лише відтворювати зміст, а й створювати власні художні образи, сюжети та висловлення, що безпосередньо формує їхні «*вміння складати й розповідати історії*». Важливим результатом цього процесу є перехід від репродуктивної до продуктивної мовленнєвої діяльності, у межах якої дитина проявляє індивідуальність, креативність і здатність до мовленнєвої самореалізації. Саме на цьому етапі

виявляється тісний зв'язок між дидактичними, психологічними та лінгводидактичними аспектами розвитку дитини, що дає підстави розглядати формування умінь створювати й розповідати історії як науково-педагогічну проблему, яка потребує системного теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки [35, с. 25-31].

Як зазначає О. Вашуленко молодші школярі стикаються з труднощами у побудові цілісного монологу – браком мотивації, логічності, мовних засобів [27, с. 20]. Тому впровадження сторітелінгу як інноваційного засобу розвитку зв'язного мовлення є актуальною педагогічною потребою сучасної початкової освіти. Розвиток умінь складати й розповідати історії є важливим також з огляду на труднощі, які молодші школярі відчують під час оволодіння монологічним мовленням. Як зазначено в методичних дослідженнях, перехід від діалогічної до монологічної форми висловлювання потребує від дитини більшої зібраності, мотивації та «вміння» орієнтуватися на слухача. Учні часто не усвідомлюють мети свого висловлювання, не можуть самостійно розкрити тему, втрачають логічність і цілісність розповіді, а їхні тексти характеризуються граматичною одноманітністю. Ці труднощі зумовлені недостатньою сформованістю мовленнєвої мотивації, обмеженим обсягом оперативної пам'яті та невмінням користуватися мовними засобами виразності [27, с. 21].

У контексті навчання молодших школярів сторітелінг – це сучасний педагогічний прийом, що полягає у створенні та розповіданні учнями коротких історій із навчальною або моральною метою. Як зазначає Г. Ключек, сторітелінг – це мистецтво вибудовування сюжетної розповіді, здатної викликати емоції, утримувати увагу та сприяти глибшому засвоєнню змісту [19]. Для дітей початкової школи такий метод має особливе значення, адже саме через історію дитина природно вчиться мислити послідовно, виражати думки зв'язно, добирати мовні засоби й орієнтуватися на слухача. Розповідання історій пробуджує уяву, розвиває мовлення й упевненість у власних висловлюваннях, створюючи умови для формування комунікативної компетентності - однієї з ключових у Новій українській школі. Таким чином, сторітелінг у роботі з учнями 4 класу виступає не

лише цікавим способом навчання, а й ефективним засобом формування мовленнєвих умінь і розвитку творчого мислення дітей [19].

Як зазначає О. Вашуленко, розвиток умінь створювати зв'язні висловлювання у молодших школярів є комплексним процесом, який передбачає цілеспрямовану роботу за кількома напрямками. Зокрема, це удосконалення звуковимови та мовної культури учнів, збагачення й активізація словникового запасу, вміння вживати слова у властивому контексті, а також формування навичок логічного й послідовного викладу думки. Важливим компонентом є удосконалення граматичного ладу мовлення й оволодіння нормами української літературної мови [27, с. 15]. Таким чином, формування зв'язного мовлення – це не лише розвиток техніки висловлювання, а й становлення мовленнєвої особистості дитини, здатної точно, образно й доречно передавати думки відповідно до комунікативної ситуації [27, с. 16].

Питання навчання учнів початкової школи створювати зв'язні висловлення С. Дубовик та Ю. Веслова розглядали як важливу складову розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів. Науковиці підкреслюють, що робота над текстом має забезпечити не лише засвоєння теоретичних понять, а й формування практичних умінь будувати власні висловлення різних типів. Зокрема, оволодіння поняттям «текст» і його ознаками створює основу для переходу до самостійного складання розповідей (історій), у яких дитина передає послідовність подій, власні думки та ставлення до зображуваного.

Авторки наголошують, що процес формування умінь учнів створювати тексти є етапним і цілеспрямованим, а його зміст визначається логікою розвитку мовлення - від сприймання до творення [12, с. 58].

Структура розповіді. За результатами аналізу методичної літератури М. Вашуленка [27, с. 103–104], Л. Варзацької Л.О. [8, с. 112] структура будь-якого зв'язного висловлення, зокрема розповідного тексту, включає три основні частини:

- зачин, що вводить у тему, знайомить із дійовими особами, місцем і часом подій;
- основну частину, у якій розгортаються події або описуються дії персонажів;

- кінцівку, що підсумовує розповідь або виражає ставлення автора.

Засвоєння такої композиції допомагає молодшим школярам усвідомити логічну послідовність викладу, забезпечує цілісність і завершеність складеного тексту-розповіді [12, с. 58].

Також С. Дубовик та Ю. Веслова описують етапи формування вмінь створювати історії [12, с. 59]. Як зазначено у статті, ефективне навчання складанню текстів розповідного типу реалізується через послідовну роботу за етапами:

1. Аналітичний етап – сприймання й аналіз готових текстів, визначення їхньої теми, головної думки, будови. Учні вчаться розрізняти зачин, основну частину, кінцівку, встановлювати зв'язки між реченнями.

2. Конструктивно-творчий етап – складання власних висловлень за опорними словами, ілюстраціями або планом. У процесі виконання творчих вправ діти набувають умінь планувати зміст, добирати мовні засоби, дотримуватись логіки розповіді.

3. Контрольно-рефлексивний етап – оцінювання й удосконалення створених текстів. Учні аналізують, чи відповідає історія темі, чи послідовно викладені події, як можна поліпшити текст.

Ці етапи забезпечують поступовий перехід від аналізу до самостійного творення, що є методичною умовою формування *«вміння складати історії»*. На відміну від звичайної розповіді, що ґрунтується на роботі пам'яті, сприймання й відтворювальної уяви, сторітелінг передбачає творче конструювання історії, у якій учні створюють власні образи, ситуації та дії, комбінуючи відомий досвід у новий сюжет [30].

Методичне значення та роль сторітелінгу. С. Дубовик і Ю. Веселова підкреслюють, що складання тексту-розповіді або історій має розвивальний потенціал, оскільки поєднує мовні, мовленнєві й пізнавальні процеси. Воно сприяє розвитку уяви, логічного й образного мислення, творчих здібностей та вмінь дітей виражати особистісне ставлення до навколишнього світу.

М. Мазурок та О. Саприкіна стверджують, що в сучасній педагогіці сторітелінг набуває значення інноваційної методики навчання, що поєднує

традиційні усні форми розповіді з мультимедійними засобами подання інформації [25, с. 163]. І. Сабада зазначає, що на відміну від звичайної розповіді, сторітелінг передбачає творче конструювання історії, у якій учні створюють власні образи, ситуації та дії, комбінуючи відомий досвід у новий сюжет [33].

Як зазначають С. Дубовик і Ю. Веселова, у процесі створення власного тексту дитина вчиться усвідомлювати послідовність подій, логіку розвитку сюжету та виражати емоційно-ціннісне ставлення до змісту [12, с. 57]. Саме це стає основою для переходу від письмового чи умовно письмового текстотворення до усного розповідання історій, у якому активізуються не лише мовні, а й комунікативні, когнітивні та творчі механізми. Тому подальший етап розвитку мовленнєвої компетентності молодших школярів полягає у вдосконаленні вміння усно відтворювати та інтерпретувати власні історії через інтерактивні методи сторітелінгу. А. Богуш вважає, що створення власних висловлень є важливим засобом формування мовної особистості [2, с. 176].

У своїй роботі М. Мазурок та О. Саприкіна зазначають, що хоча сторітелінг історично використовувався для передачі досвіду через міфи, легенди, казки, у сучасній педагогіці він набуває значення інноваційної методики навчання, що поєднує традиційні усні форми розповіді з мультимедійними засобами подання інформації. Завдяки цьому сторітелінг дає змогу реалізувати процес навчання «на принципово інших методичних підходах із широким використанням мультимедійних форм подачі навчального матеріалу» [13, с. 163]. Таким чином, сторітелінг – це не механічне переказування фактів, а створення емоційно насиченого, структурованої розповіді, яка має персонажів, інтригу та сюжет [25].

С. Дубовик та Ю. Веселова виділяють види сторітелінгу – класичний, активний та цифровий.

У класичному історію розповідає педагог, учні є слухачами.

В активному - діти долучаються до створення історії разом із учителем.

А. Карнаухова вважає, що цифровий сторітелінг поєднує розповідь із мультимедійними елементами – зображеннями, відео, інфографікою, слайд-презентаціями [17, с. 55].

Кожен вид виконує спільну педагогічну функцію – сприяє розвитку комунікативної компетентності, логічного мислення, уяви, мовлення та емоційного інтелекту здобувачів освіти. Особливість методу полягає у його багатофункціональності: він має мотиваційну, комунікативну, об'єднувальну та виховну функції, формуючи в учнів здатність взаємодіяти, аналізувати та самостійно створювати зміст [22, с. 2–7].

Сторітелінг як метод навчання вирізняється від простої розповіді тим, що поєднує емоційність, інтерактивність і творчість. Його мета полягає не лише у переданні інформації, а у залученні учня до співтворчості, у створенні освітньої ситуації, де знання набувають особистісного сенсу. Як підсумовують авторки, сторітелінг «сприяє розвитку уяви, фантазії й креативності, налагодженню взаємин між педагогом і вихованцями та має практичну користь для формування мовленнєвої компетентності» [13, с. 163].

Ігрові технології та емпіричні дослідження. Як зазначають С. Дубовик і Ю. Веселова, ефективність розвитку мовлення молодших школярів значною мірою залежить від використання активних і творчих форм навчання, серед яких гра посідає особливе місце, оскільки. У сучасній початковій школі гра розглядається не лише як засіб відпочинку чи розваги, а як провідний метод розвитку особистості дитини. Ефективність розвитку мовлення молодших школярів значною мірою залежить від використання активних і творчих форм навчання, серед яких гра посідає особливе місце [12, с. 154].

В той час як угорські дослідниці Б. Жірай та І. Коош доводять ефективність систематичного використання гри «Кубики історій» у навчанні дітей віком 9–10 років. Упродовж 15 тижнів (2 заняття на тиждень) учні експериментальної групи створювали усні та письмові оповіді, використовуючи набір кубиків. Порівняльний аналіз із контрольною групою показав суттєве підвищення зв'язності, логічності та синтаксичної складності мовлення. Зокрема, середній показник Середня довжина висловлювання (MLU) зріс на 2 пункти, а Рівень граматичного розвитку (KFM) – на 2,3 пункти порівняно з контрольними результатами [44].

Як зазначає Я. Швень , використання сюжетних кубиків активізує уяву, метафоричне та асоціативне мислення, сприяє формуванню креативності, гнучкості й здатності до нестандартного розв'язання навчальних завдань. Гра зменшує мовні та емоційні бар'єри, створює умови для вільного висловлення думок, розвитку комунікативних умінь і долаття страху помилки. Ефективність застосування гри «Кубики історій» зумовлена також відповідними психологічними умовами: безпечним освітнім середовищем, підтримкою суб'єктності учня, відсутністю оцінного тиску та довірливою атмосферою в групі. Метафоричний характер зображень на кубиках дозволяє учням опосередковано передавати власний досвід, емоції та почуття, що сприяє особистісному розвитку й рефлексії. Завдяки універсальності методика може бути інтегрована у різні предмети та види діяльності, забезпечуючи високу навчальну мотивацію та активну пізнавальну взаємодію [37].

Таким чином, навчання учнів початкової школи складанню історій забезпечує формування в них базових текстологічних і мовленнєвих умінь, що дозволяють не лише створювати зв'язні письмові висловлення, а й готують до усного оперування наративом. Саме це стає основою для переходу від письмового текстотворення до усного розповідання історій, у якому активізуються не лише мовні, а й комунікативні, когнітивні та творчі механізми [12, с. 156]. Сутність науково-педагогічної проблеми полягає у виявленому протиріччі між високими вимогами Державного стандарту та Типової освітньої програми щодо рівня сформованості комунікативної компетентності, з одного боку, та комплексом психолого-педагогічних труднощів, з якими стикаються молодші школярі (когнітивних, мовленнєвих, мотиваційних), з іншого боку. Це протиріччя актуалізує пошук інноваційних методів і технологій, які б враховували вікові особливості дітей, забезпечували природну мотивацію та створювали умови для успішного подолання труднощів у мовленнєвій творчості.

Нами було сформульовано перелік ключових вмінь, який базується на системному аналізі нормативних та науково-методичних джерел, які виконують різні, але взаємодоповнюючі функції. Типова освітня програма за редакцією

О. Савченко виступає нормативною основою дослідження, визначаючи інтегровані очікувані результати навчання [17, с. 31]. Ці результати, сформульовані на макрорівні, є комплексними цілями, що інтегрують цілісні компетентності. Наприклад, результат «будує самостійно усне зв'язне висловлення... за ілюстрацією» передбачає опанування учнем цілого спектру складникових мікро-умінь: від «зчитування» інформації з візуальної опори та структурно-логічного вибудовування сюжету до вибору лексики та вираження власного ставлення. Таким чином, Типова освітня програма за редакцією Савченко задає стратегічний вектор – «що» має вміти здобувач освіти. Завдання теоретико-методичних джерел О. Вашуленко, С. Дубовик, Ю. Веселової полягає в декомпозиції інтегрованих результатів на конкретні, діагностичні вміння. Вони розкривають «як» досягти результатів, виокремлюючи та описуючи «педагогічний інструментарій» – окремі психолого-педагогічні компоненти та механізми, що становлять основу формування навички.

Представлений нижче перелік з 5 ключових вмінь є результатом такої декомпозиції. Він інтегрує прямі вимоги Типової освітньої програми за редакцією О. Савченко (наприклад, вміння створювати висловлення за опорами, інсценізувати, використовувати виражальні засоби) з розгорнутим науковим обґрунтуванням процесу їх формування, запропонованим у методичній літературі (структурування, планування, комунікативна орієнтація, рефлексія тощо). Такий підхід забезпечує комплексність та цілісність дослідницького інструментарію, поєднуючи нормативну легітимність з практичною спрямованістю. В Таблиці 1.7 представлено перелік ключових вмінь, якими мають володіти учні 4 класу для успішного складання та розповідання історій.

Ключові вміння для складання та розповідання історій в учнів 4 класу

Автор(и)/джерело	Ключові вміння
Типова освітня програма за редакцією О. Савченко	Уміння самостійно створювати усні та письмові зв'язні висловлення (розповідь, опис, есе) за різними опорами: ілюстрацією, поданим зачином/кінцівкою, опорними словами або планом [35, с. 7].
С. Дубовик, Ю. Веселова	Уміння будувати розповідь з чіткою структурою (зачин, основна частина, кінцівка), що забезпечує цілісність і завершеність висловлювання, [12 с.156].
С. Дубовик, Ю. Веселова	Уміння логічно та послідовно викладати події, дотримуючись причинно-наслідкових зв'язків у сюжеті [12, с.157].
Власне сформульоване вміння на основі: Типової освітньої програми за редакцією Савченко та О. Вашуленко	Уміння цілеспрямованого та доречного лексико-стилістичного оформлення образного мовлення [35, с. 22], [6, с. 45].
Власне сформульоване вміння на основі статті С.Дубовик, Ю. Веселової та Типової освітньої програми за редакцією О.Савченко	Уміння колективної творчої взаємодії та інсценізації мовленнєвого твору використовуючи засоби виразності (слово, жест, міміка, рух) [12, с.156], [35, с. 31].

Сформований перелік охоплює ключові аспекти мовленнєвого розвитку: від структурного оформлення думки та володіння мовними засобами до комунікативної взаємодії, творчості та рефлексії, що забезпечує його цілісність і відповідність вимогам сучасної початкової освіти.

1.3. Формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу в практиці початкової школи

Нами було проаналізовано та описано типову послідовність формування вмінь створювати й розповідати історії у 4 класі, яка реалізується в сучасних підручниках та методичних розробках. Вона демонструє, як учні крок за кроком переходять від первинного розуміння структури тексту до самостійного письма й удосконалення власних висловлень. Нижче подано систематизований огляд ключових етапів, які забезпечують поступовий розвиток умінь учнів: від аналізу будови тексту та ознайомлення із зразками - до колективного моделювання, самостійного створення письмових розповідей та їх подальшого редагування з урахуванням змістової й мовленнєвої виразності.

Етап 1. Усвідомити, що таке текст і як влаштована розповідь. Для нього є типовими наступні вправи:

- віднести невеликий текст до певного типу (розповідь / опис / міркування);
- знайти зачин, основну частину, кінцівку

Учні повторюють поняття «текст», «тема», «основна думка», «частини тексту», а також типи текстів і їхню будову. Наприклад, у підручнику О. й А. Іщенко «Українська мова та читання» частина першої у рубриці «Пригадуємо типи текстів» подано визначення тексту, теми, головної думки та схему трьох типів текстів: розповідь (зачин - основна частина - кінцівка), опис, міркування. [16, с.15], розділі «Досліджуємо будову тексту-розповіді» підручника О. Іщенка учні відповідають, з якої події починається уривок, що далі й чим все закінчується - фактично виділяють частини розповіді [16, с.23].

Подібне узагальнення є й у підручнику М. Вашуленко у рубриці «Узагальнюю знання про текст» дітям потрібно називати ознаки тексту, типи текстів, стилі та пояснити від чого залежить будова тексту. [5, с. 22]. У розділі «Досліджуємо будову тексту-розповіді» підручника О. Іщенка учням потрібно

відповісти, з якої події починається уривок, що далі й чим все закінчується - фактично виділяють частини розповіді [16, с.23].

Етап 2. Аналіз зразка історії

Перед тим як писати, дитина має «наслухатися» й «надивитися» гарних текстів. На уроках учитель читає або пропонує текст-розповідь (уривки з художніх творів чи оповідання у підручнику), проводить бесіду за змістом: про кого/про що? де? коли? що сталося спершу/потім? чим закінчилося, звертає увагу на засоби виразності: емоційно забарвлені слова, порівняння, метафори (так, у підручнику О. й А. Іщенків «Українська мова та читання» в першій частині в завданнях до уривку з «Тореадорів Васюківки» учням пропонується проаналізувати, як автор створює напруження: короткі речення, дієслова, яскраві прикметники, вигуки [16, с. 22].

Етап 3. Колективне/парне моделювання історії

Далі вчитель має перейти до спільного складання тексту - колективна усна розповідь за сюжетним малюнком чи серією малюнків, за опорними словами, за даним початком або кінцівкою, запис колективної розповіді на дошці з виділенням зачину, основної частини, кінцівки.

У 4 класі багато завдань на усну розповідь за малюнком. Наприклад, у підручнику М. Захарійчук «Українська мова та читання» першійу частина спочатку учням потрібно відновити текст із пропущеними буквами, а потім за ілюстрацією «город» мають скласти усну розповідь про те, що росте на городі [16, с.14].

У структурі уроку «Синички на снігу» на освітньому порталі Всеосвіта [45] реалізовано послідовно-діяльнісний підхід, спрямований на формування комунікативних компетентностей: від актуалізації образних уявлень через обговорення візуальних матеріалів та добір ключової лексики до практичного втілення навичок у колективній та парній усній розповіді.

Етап 4. Перехід від усного – до письмового твору

На заключному етапі передбачається закріплення та вдосконалення навичок шляхом переходу від усних форм роботи до самостійного письмового продукування. Після низки усних вправ учні виконують завдання на створення

власного письмового тексту. Згідно з методичними орієнтирами, головною метою для 4-го класу є формування вмінь писати перекази та власні твори-розповіді на основі особистих спостережень, вражень із включенням елементів міркування.

У підручнику М. Захарійчук «Українська мова та читання» в першій частині уже на перших сторінках у рубриці «Створюю зв'язну розповідь про ситуацію із життя. Ми знову разом!» пропонує дітям, спираючись на фотографії дітей, скласти й записати кілька речень про свої очікування від навчання в 4 класі - тобто коротку розповідь про власну життєву ситуацію [14, с. 3-4].

У підручнику О. та А. Іщенко у рамках рубрики «Досліджуємо будову тексту-розповіді» передбачено проаналізувати структурні компоненти уривку з повісті В. Нестайка: визначити кульмінацію, простежити за створенням напруження [16, с. 23], а наступний розділ «Плануємо твір-розповідь» спрямований на скласти план власного твору-розповіді про реальний випадок із життя згідно з запропонованою пам'яткою [16, с.23–24].

У наступних завданнях дітям потрібно поетапно підготувати вступ до власного твору, спираючись на зразки опису калюжі в творі «Тореадори з Васюківки», а потім перейти до змалювання почуттів і редагування тексту-розповіді [16, с.24–25].

У підручнику М. Вашуленко, Н. Васильківської та С. Дубовик [12, с. 22] представлено завдання, спрямоване на формування вмінь письмового висловлення на основі тексту-зразка: проаналізувати запропоноване авторське розмірковування про осінь, а потім – створити та записати власне есе на цю тему, творчо розвиваючи ключові думки оригінального тексту.

У підручнику М. Захарійчук «Українська мова та читання» в першій частині [14, с.147–154] в розділі «Текст» реалізовано системний підхід до роботи з різними типами мовленнєвих продуктів, що передбачає послідовне виконання низки завдань: усвідомити ознаки тексту, проаналізувати його композиційну структуру шляхом поділу на частини, скласти план, а також опрацювати різні жанри – розповідь, опис, міркування та есе. Така організація навчального матеріалу

демонструє поступове зменшення зовнішніх опор, що сприяє формуванню в учнів навички самостійного побудови зв'язного висловлювання.

Етап 5. Редагування, виразність, різні типи текстів

Окремий акцент у процесі навчання полягає у формуванні в учнів умінь не лише створювати первинний текст, але й його вдосконалювати. Цей принцип реалізовано в сучасних навчальних посібниках, зокрема, у підручнику О. та А. Іщенко [16]. На етапі планування учням пропонується користуватися пам'яткою з презентації тексту, яка включає вказівки щодо техніки мовлення (темп, паузи, логічні наголоси) та комунікативної етики (подяка аудиторії, сприйняття зворотного зв'язку). Це забезпечує перший рівень редагування - усне вдосконалення задуму. Наступним кроком є робота з письмовою формою: у розділі, що містить теми «Змальовуємо почуття», «Створюємо кінцівку», «Добираємо заголовок» та «Редагуємо твір-розповідь» [16, с.111], учні вчаться змальовувати емоції, опрацьовувати композиційні елементи (кінцівка, заголовок) та редагувати власний текст з метою підвищення його якості.

Таким чином, інтегруючи вимоги програми НУШ, аналіз підручників та Типової освітньої програми, можна виокремити типовий шлях формування вмінь учня 4-го класу, який включає:

- розумію, що таке текст, які є типи текстів і як виглядає структура розповіді (зачин - основна частина - кінцівка);
- спостерігаю за зразками розповідей у підручниках, аналізую розвиток подій, кульмінацію, засоби виразності;
- пробую разом із учителем: усно складаю розповіді за малюнками, діаграмами, опорними словами;
- пишу власну історію, спершу з великою кількістю опор (пам'ятка, зразок, план), потім - за власними спостереженнями;
- удосконалюю текст: додаю виразність, опис почуттів, добираю заголовок, редагую.

Узагальнюючи аналіз підручників і методичних матеріалів, можна зробити висновок, що в практиці початкової школи формування вмінь складати та

розповідати історії в учнів 4 класу відбувається поетапно: від усвідомлення будови тексту й аналізу зразків - до колективного моделювання, самостійного письма та редагування власних висловлень. Однак, попри ефективність традиційних завдань, описаних у підручниках М. Захарійчука, М. Вашуленка, О. та А. Іщенко, сучасні освітні реалії вимагають інструментів, які не лише закріплюють структуру тексту, а й інтенсифікують розвиток креативності, комунікативності й уміння діяти в умовах відкритої навчальної ситуації. Саме тому доцільно звернутися до ігрових технологій, зокрема до настільної гри «Кубики історій», яка, з одного боку, спирається на вже сформовані в учнів уміння будувати зв'язні висловлювання, а з іншого— розширює простір для спонтанного мовлення, сюжетної імпровізації та колективного сторітелінгу. У такому контексті гра стає не альтернативою підручковим вправам, а логічним продовженням і поглибленням описаних вище підходів, дозволяючи перевести засвоєні знання й уміння в новий, більш творчий формат діяльності.

У сучасній початковій школі гра розглядається не лише як засіб відпочинку чи розваги, а як провідний метод розвитку особистості дитини, що інтегрує навчальну, виховну й пізнавальну діяльність.

Перехід від поняття «сторітелінгу» до *гри* у педагогічному контексті є закономірним, адже обидва феномени виступають природними засобами пізнання світу дитиною. Якщо «сторітелінг» сприяє розвитку мовленнєвої креативності та образного мислення, то гра забезпечує практичне застосування цих умінь у ситуаціях, наближених до реальних соціальних взаємодій [47, с. 100]. Гра є однією з провідних форм діяльності молодших школярів, у межах якої відбувається активне формування пізнавальних, комунікативних і моральних якостей особистості.

У межах цієї парадигми настільна гра «Кубики історій» виступає інноваційним інструментом розвитку мовленнєвих і креативних компетентностей молодших школярів та є одним із сучасних ігрових інструментів, що поєднує творчість і навчання, розроблена ірландським фахівцем із креативного мислення Рорі О'Коннором. Він запропонував використати прості візуальні символи як засіб

стимулювання уяви й створення сюжетів. Завдяки своїй універсальності гра швидко набула популярності серед педагогів і логопедів, оскільки дозволяє розвивати мовлення дітей різного віку та рівня підготовки.

Нами було з'ясовано сутність і структуру гри. Набір складається з дев'яти кубиків, на гранях яких розміщено піктограми із зображеннями предметів, дій, персонажів або явищ. Існують різні тематичні варіації (наприклад, «Подорожі», «Дії», «Фантазія», «Пригоди»). Під час гри учасники кидають кубики, спостерігають за зображеннями на верхніх гранях і створюють розповідь, що об'єднує всі отримані символи. Розповідь традиційно починається словами «Одного разу...». Цей процес активізує асоціативне мислення, мовленнєву гнучкість і здатність структурувати власні висловлення, що безпосередньо відповідає вимогам до мовленнєвих і творчих умінь у змістовій лінії «Взаємодіємо усно» [35, с. 11].

Учитель або учасники можуть обрати символ, який першим привернув увагу, й від нього розгорнути сюжет. У цьому процесі немає «правильних» чи «неправильних» варіантів - головне, щоб кожен символ був інтегрований у зміст історії. Такий підхід стимулює самостійність, розвиток мовленнєвого планування й образного мислення [46].

Наші дослідження показали, що в педагогічній практиці існує варіативність гри «Кубики історій» (англ. Story Cubes) як сукупність способів модифікації, ускладнення або адаптації гри для розвитку творчого мовлення учнів, формування вмінь складати та розповідати історії відповідно до їхнього віку, рівня підготовки й освітніх цілей [43], [40].

Нижче подано основні напрями варіативності, які може використовувати вчитель початкових класів.

1. За кількістю кубиків і символів:

- класичний варіант: 9 кубиків – 9 символів для створення цілісної історії;
- скорочений варіант: 3 – 5 кубиків – для молодших або менш підготовлених учнів;

- розширений варіант: 12–15 кубиків – для колективного складання історії з розподілом ролей (зачин – основна частина – кінцівка);

- кубики за темами: персонажі, місця, предмети, емоції, дії – учитель добирає набір відповідно до теми уроку чи мети (наприклад, «Мандрівка», «Школа», «Дружба»).

2. За формою організації діяльності:

- індивідуальна гра: кожен учень створює власну історію;
- парна або групова гра: діти спільно складають історію, доповнюючи її по черзі (розвиває комунікативну взаємодію);
- фронтальна форма: учитель кидає кубики для всього класу, а учні по черзі створюють продовження сюжету.

3. За типом мовленнєвої діяльності:

- усна розповідь: діти озвучують історію з виразним мовленням, інтонаційним забарвленням;
- письмова розповідь: учні записують історію у вигляді короткого тексту чи коміксу;
- аудіо- чи відеоісторія: використання цифрових інструментів (наприклад, StoryJumper, Book Creator, Canva Video).

4. За жанровим спрямуванням:

- реалістична історія (повсякденне життя, школа, сім'я);
- казкова історія (з елементами фантазії, чарівництва);
- пригодницька історія (подорож, відкриття, небезпека);
- гумористична історія (неочікувана кінцівка, жарт);
- морально-виховна історія (добро, дружба, чесність, допомога).

5. За рівнем творчої самостійності учнів:

- репродуктивний рівень: учитель допомагає інтерпретувати символи, дає зразок побудови історії;
- реконструктивний рівень: діти самостійно поєднують символи, формують послідовність подій;

- творчий рівень: учні створюють власну сюжетну лінію, змінюють значення символів, додають нових персонажів.

6. За дидактичною метою:

- розвиток мовлення – складання зв'язних висловлювань;
- розвиток логічного мислення – встановлення причинно-наслідкових зв'язків;

- розвиток уяви – створення оригінальних сюжетів;

- розвиток комунікативності – колективне творення історії;

- виховна мета – формування моральних цінностей через зміст історій.

7. За рівнем цифрової інтеграції:

- традиційна форма: фізичні кубики з малюнками;

- інтерактивна форма (наприклад онлайн-генератори);

- доповнена реальність (AR): використання 3D-кубиків або візуальних ефектів для створення історій.

Варіативність гри «Кубики історій» забезпечує диференційований підхід до навчання, активізує творчу діяльність учнів, сприяє розвитку мовленнєвих, комунікативних і когнітивних компетентностей, а також дозволяє поєднати традиційні та цифрові засоби навчання.

Методичні особливості застосування. У початкових класах або в роботі з дітьми, які мають труднощі мовленнєвого розвитку, гру доцільно вводити поступово. Спочатку учнів знайомлять із піктограмами, обговорюють їх значення, створюють короткі фрази чи прості речення - наприклад: *«Хлопчик грає у м'яч»* або *«Кіт спить під деревом»*. Надалі кількість кубиків можна збільшувати, розширюючи сюжет і структуру висловлення.

У разі групової роботи учні можуть створювати спільну історію: кожен по черзі додає нову подію або персонажа, спираючись на символ свого кубика. Такий формат активізує увагу, пам'ять і вміння слухати однокласників. Додатково учитель може запропонувати дітям записати створену історію, намалювати ілюстрацію або зняти коротке відео, що посилює мотивацію й розвиває багатомодальне мислення.

Гра «Кубики історій» має значний навчально-розвивальний потенціал. Вона сприяє формуванню таких умінь:

- логічно та послідовно вибудовувати висловлення;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями;
- використовувати мовні засоби для передачі емоцій і дій;
- структурувати розповідь за композиційними частинами (*зачин – основна частина – кінцівка*).

Крім того, гра розвиває фантазію, емпатію, навички співпраці, що особливо важливо для учнів молодшого шкільного віку. Її застосування узгоджується з принципами компетентнісного та комунікативного підходів, оскільки діти не лише відтворюють зразки мовлення, а й стають активними творцями власних висловлювань.

Таким чином, «Кубики історій Рорі» можна вважати ефективним дидактичним засобом розвитку зв'язного мовлення й формування вмінь самостійно створювати, осмислювати й презентувати оповіді, що є одним із ключових компонентів мовленнєвої компетентності здобувачів початкової освіти.

Аналіз сучасного досвіду педагогів-практиків та навчально-методичних комплексів щодо формування вмінь складати та розповідати історії в учнів початкової школи є важливим етапом теоретичного дослідження, оскільки дозволяє виокремити актуальні тенденції, ефективні практики та існуючі дефіцити в цій галузі. Цей аналіз створює основу для подальшого проектування цілеспрямованого педагогічного інструментарію, орієнтованого на подолання виявлених труднощів.

Виявлена нами варіативність створює теоретичну основу для її практичного впровадження, що знаходить своє відображення в конкретному педагогічному досвіді. Аналізуючи цей досвід, можна виокремити ключові методичні особливості застосування гри, які демонструють її ефективність у реальному навчальному процесі.

Важливим аргументом для підтвердження практичної значущості гри «Кубики історій» є її інтеграція в конкретні предметні методики, що детально

висвітлено в матеріалах освітнього порталу «Ерудит» [10]. Аналіз запропонованих розробок засвідчує, що педагогічна спільнота розглядає цей інструмент не як універсальну розвагу, а як спеціалізований засіб для формування предметних компетентностей. Зокрема, для уроків української мови пропонується низка цілеспрямованих вправ, орієнтованих на розвиток словникового запасу, граматичних навичок, навичок аудіювання та говоріння, писемних навичок.

На освітньому порталі «Erudyt» представлено методичні рекомендації щодо використання гри «Кубики історій» Рорі О'Коннора та технології сторітелінгу на уроках української мови [10]. Автори пропонують низку комунікативно-орієнтованих вправ, спрямованих на інтерактивне засвоєння мовного матеріалу через побудову речень, складання розповідей та роботу з лексико-семантичними зв'язками. Подібна організація навчальної діяльності суттєво впливає на розвиток мовленнєвих компетенцій учнів, формуючи здатність до логічного побудови висловлювань, активізуючи словниковий запас та закріплюючи практичне застосування граматичних структур у мовленнєвій практиці.

На цьому ж освітньому порталі представлено низку методичних пропозицій щодо інтеграції настільної гри в освітній процес на уроках літератури [9]. Описано серію інтерактивних вправ («Знайди зв'язок», «Розкажи продовження», «Вибір персонажа» тощо), які спрямовані на творче осмислення літературних творів через генерацію власних наративів. Подібна організація роботи суттєво впливає на розвиток в учнів аналітичного та образного мислення, сприяючи не лише кращому запам'ятовуванню сюжетів і персонажів, але й формуванню глибокого розуміння причинно-наслідкових зв'язків, авторського задуму та жанрових особливостей літературних творів, а також розвиває вміння інтерпретувати текст і будувати логічні висновки.

На освітньому порталі «На Урок» розглядається педагогічний потенціал використання гри «Кубики історій» Рорі О'Коннора як інструменту креативного навчання [47]. Автор акцентує на універсальності методики, пропонуючи різноманітні формати роботи – від індивідуального складання наративів до групових активностей типу «мозковий штурм», що ґрунтуються на інтерпретації

візуальних символів. Запровадження таких вправ значно підвищує пізнавальну активність учнів, формуючи в них здатність до образного та асоціативного мислення, розвиваючи комунікативні навички та стимулюючи емоційну включеність у навчальний процес.

На освітньому порталі «Всеосвіта» автори пропонують комплексний підхід, що включає готові шаблони кубиків, карткові асоціації та детальні методичні розробки для інтеграції гри у навчальний процес, зокрема через формульний підхід до побудови розповіді та вправи для розвитку соціально-емоційних навичок [48]. Таке системне використання цього інструменту сприяє формуванню мовленнєвої компетентності в єдності з розвитком емоційного інтелекту, креативного мислення та соціальних якостей учнів, реалізуючи таким чином ключові завдання компетентнісного та виховного підходів НУШ.

На освітньому порталі «Greencountry» [41] та медіа-ресурсі «Osvitoria» [56] представлено аналогічні методичні підходи до використання гри «Кубики історій» Рорі О'Коннора. Обидва джерела пропонують схожий спектр педагогічних прийомів, зокрема використання кубиків для індивідуальних асоціативних вправ, групового створення наративів та організації мозкового штурму під час навчальних занять і позакласних активностей. Відмінності виявляються в наступних аспектах: «Greencountry» пропонує унікальну методику розвитку емоційного інтелекту через аналіз почуттів персонажів [41] тоді як «Osvitoria» акцентує на формуванні алгоритмів критичного мислення через системний аналіз проблемних ситуацій [56].

Висновки до розділу 1

До термінологічного каркасу дослідження було віднесено терміни: *«формування», «вміння», «складання історій», «розповідання історій (сторітелінг)», «здобувачі початкової освіти», «гра», «формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії»*. Розкриття сутності цих термінів на основі

аналізу наукових джерел (В. Бусел, С. Гончаренко, В. Ягупов сприяло формулюванню власних визначень ключових понять:

- *«формування»* – вироблення в кому-небудь певних якостей, рис характеру; надання завершеності, визначеності;
- *«вміння»* – це засвоєний суб'єктом спосіб виконання дії, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок;
- *«складання історій»* – це мовленнєво-творчий процес, у ході якого учень створює зв'язне висловлювання (усне чи письмове), що відображає логіку подій, причинно-наслідкові зв'язки між ними та власне ставлення до змісту, з дотриманням норм мови і структури розповіді;
- *«сторітелінг»* розглядається як інноваційна педагогічна технологія та мистецтво розповіді історій, спрямоване на ефективну комунікацію та навчання;
- *«гра»* – це форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається або у вигляді змагання, або у вигляді зображення певних ситуацій, смислів, станів;
- *«здобувач початкової освіти»* – це учень молодшого шкільного віку, який є активним суб'єктом навчання, що не лише засвоює знання, але й самостійно організовує свою пізнавальну діяльність, бере участь у виборі цілей і методів навчання, усвідомлює власні освітні цілі та формує індивідуальну освітню траєкторію;
- *«формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії»* – це цілеспрямований навчальний процес розвитку в молодших школярів здатності створювати зв'язні, логічно послідовні та емоційно виразні висловлювання на основі власного або запропонованого досвіду, дотримуючись структурних компонентів розповіді (зачин, основна частина, кінцівка), мовленнєвих норм і комунікативного задуму.

Окрім того, розкриття сутності терміна *«вміння»* сприяло складанню нами переліку ключових умінь для складання та розповідання історій в учнів 4 класу, а саме:

- уміння самотійно створювати усні та письмові зв'язні висловлення за різними опорами (ілюстрацією, планом, опорними словами);
- уміння будувати розповідь з чіткою структурою (зачин, основна частина, кінцівка);
- уміння логічно та послідовно викладати події, дотримуючись причинно-наслідкових зв'язків у сюжеті;
- уміння цілеспрямованого та доречного лексико-стилістичного оформлення образного мовлення;
- уміння колективної творчої взаємодії та інсценізації мовленнєвого твору з використанням засобів виразності (слово, жест, міміка, рух).

Також у розділі було створено класифікацію варіантів використання гри «Кубики історій» за такими параметрами: кількість кубиків, форма організації діяльності, тип мовленнєвої діяльності, жанрове спрямування, рівень творчої самотійності учнів, дидактична мета та рівень цифрової інтеграції. Ця класифікація систематизує широкий спектр методичних можливостей гри та забезпечує основу для диференційованого підходу в навчанні.

Аналіз практики застосування гри «Кубики історій» в освітньому процесі в початковій школі показує, що даний інструмент має значний дидактичний потенціал, підтверджений як науковими дослідженнями, так і багатством практичних розробок педагогічної спільноти. Ресурси ("Ерудит", "Всеосвіта", "На Урок") пропонують конкретні методичні розробки та вправи, що доводить її практичну затребуваність і ефективність для формування як мовленнєвих, так і загальнокомунікативних компетентностей, передбачених НУШ.

Систематизація наукових і методичних джерел також дала змогу виявити наявні суперечності в реальній шкільній практиці, а саме: недостатність часу на розвиток творчого мовлення, домінування репродуктивних вправ над продуктивними, обмежена кількість інструментів, що стимулюють мовленнєву активність учнів. Саме ці суперечності підтверджують актуальність упровадження інноваційних ігрових технологій, які здатні компенсувати традиційні обмеження та

забезпечити більш природний, емоційно включений процес мовленнєвої діяльності.

Таким чином, проведений у розділі теоретичний аналіз дозволив сформулювати термінологічний апарат, визначити систему ключових вмінь, класифікувати методичні прийоми роботи з грою та обґрунтувати доцільність її використання як ядерного елементу педагогічного інструментарію для подолання виявлених суперечностей. Це створює науковий фундамент для організації експериментальної роботи в наступному розділі.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ УЧНІВ 4 КЛАСУ СКЛАДАТИ ТА РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ ЗАСОБОМ НАСТІЛЬНОЇ ГРИ «КУБИКИ ІСТОРІЙ»

2.1. Стан сформованості умінь учнів 4 класу складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій»

Поетапне теоретичне дослідження сутності умінь створення та розповіді зв'язних висловлень, уточнення структури розповіді, аналіз вимог Державного стандарту початкової освіти та Типової освітньої програми за редакцією О. Савченко, вивчення психолого-педагогічних особливостей розвитку мовлення учнів 4 класу, а також вивчення можливостей настільної гри «Кубики історій» як інноваційного дидактичного засобу дозволили виокремити уміння, які є необхідними для успішного створення та розповідання історій молодшими школярами.

До таких умінь ми відносимо:

- 1) уміння створювати усні та письмові зв'язні висловлення за різними опорами (ілюстрацією, початком/кінцівкою, опорними словами, планом);
- 2) уміння будувати структуру розповіді (зачин – основна частина – кінцівка);
- 3) уміння логічно та послідовно викладати події, дотримуючись причинно-наслідкових зв'язків;
- 4) уміння цілеспрямованого та доречного лексико-стилістичного оформлення образного мовлення;
- 5) уміння колективної творчої взаємодії та інсценізації мовленнєвого твору використовуючи засоби виразності (слово, жест, міміка, рух).

Для переходу до дослідження актуального стану сформованості умінь учнів 4 класу ми конкретизували визначення досліджуваного процесу.

Формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії розглядаємо як цілеспрямований навчальний процес розвитку в молодших школярів здатності створювати зв'язні, логічно послідовні та емоційно виразні висловлювання на основі власного або запропонованого досвіду, дотримуючись структурних

компонентів розповіді (зачин, основна частина, кінцівка), мовленнєвих норм і комунікативного задуму.

У межах дослідження ми також виокремили структурні компоненти зазначених умінь, визначили критерії та показники, за якими здійснюватиметься оцінювання рівня сформованості умінь четвертокласників, а також розробили діагностичні завдання для констатувального етапу педагогічного експерименту.

У межах нашого дослідження було виокремлено три компоненти зазначених умінь - мотиваційний, знаннєвий та діяльнісний - на основі яких визначено критерії та показники. Також розроблено діагностичні завдання, що застосовувалися під час констатувального етапу педагогічного експерименту з метою встановлення рівня сформованості умінь учнів 4 класу. До таких компонентів ми відносимо:

1) мотиваційний компонент – характеризує внутрішню зацікавленість учнів створювати та розповідати історії, емоційне ставлення до творчої діяльності, бажання фантазувати та взаємодіяти з однолітками в процесі сторітелінгу;

2) знаннєвий компонент – включає знання учнями структури розповіді (зачин – основна частина – кінцівка), розуміння логіки сюжету, володіння базовими виражальними засобами мови, знання способів створення тексту за опорами;

2) діяльнісний компонент – відображає практичну здатність учнів створювати зв'язні, логічні та емоційно виразні історії, добирати мовні засоби, працювати в парі або групі та інсценізувати власні розповіді.

Для встановлення рівня сформованості зазначених компонентів було визначено критерії оцінювання та відповідні показники. Узагальнено їх у таблиці 2.1.

**Критеріально-показникова основа визначення рівнів сформованості
умінь учнів 4 класу створювати та розповідати історії**

Компоненти	Критерії	Показники
Мотиваційний	Спонукальний	Виявляє інтерес до створення історій, охоче включається у роботу, проявляє ініціативу під час взаємодії
Знаннєвий	Орієнтувальний	Знає структуру розповіді (зачин, основна частина, кінцівка); розуміє логічну організацію подій; володіє основами мовленнєвих засобів та правилами добору лексики
Діяльнісний	Процесуальний	Самостійно створює зв'язний, логічний та структурований текст; доречно добирає мовні засоби; взаємодіє в парі/групі; може інсценізувати власну історію

Для визначення реального рівня сформованості умінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу було проведено діагностичну роботу, спрямовану на вимірювання умінь за трьома критеріями: мотиваційним, знаннєвим та діяльнісним. Діагностика містила комплексне завдання, яке дало можливість одночасно оцінити всі п'ять умінь, виокремлених у межах нашого дослідження. Учням пропонувалася вправа з двох частин:

1. Усна розповідь за малюнком

Дітям демонструвався сюжетний малюнок (наприклад: «Зимові розваги», «Сімейний відпочинок», «Добра справа», «Змінюю імідж», «Нещасливий день», «Бабусина любов»). Учні мали описати, що зображено на малюнку, скласти усну розповідь за структурою зачин - основна частина – кінцівка, передати логічну послідовність подій, додати щонайменше один засіб виразності (епітет,

порівняння, емоційне слово), представити історію виразно (інтонація, паузи, чіткість мовлення).

Це завдання дозволило оцінити такі уміння: створення висловлення за опорами; побудова структури розповіді; логічність викладу; мовленнєве оформлення; комунікативно-інтерактивні уміння (усне подання).

2. Письмова міні-історія за опорними словами

Учням пропонувалося скласти письмову міні-історію обсягом 4–6 речень, обов'язково використовуючи три задані опорні слова. Під час виконання завдання учням необхідно було дотримуватися чіткої структури розповіді, послідовно пояснити розвиток подій, вказавши, що відбувалося спочатку, потім і як завершилася історія, вжити доречну лексику та щонайменше один виражальний засіб, а також оформити текст граматично правильно.

Це завдання допомагало оцінити: створення висловлення за вербальними опорами; логічну організацію; лексичну доречність; самостійність письмового мовлення.

Під час виконання роботи виявлено різний рівень сформованості умінь. Частина учнів експериментального та контрольного класів досить легко орієнтувалися в структурі тексту, могли назвати зачин і кінцівку, однак труднощі виникали у доборі точних слів, використанні засобів виразності, інсценізації історії, логічній послідовності подій, самостійному письмі.

Зокрема, учні з початковим рівнем часто описували окремі предмети замість розповіді, не дотримувалися структури, подавали події фрагментарно, використовували мінімум слів, потребували додаткових запитань або підтримки.

Учні із середнім рівнем зазвичай правильно визначали частини розповіді, могли скласти зв'язну історію, але потребували додаткових опор, допускали окремі порушення логіки та мовленнєвої виразності, не завжди ініціювали творчі дії у групі.

Учні з високим рівнем демонстрували стійку мотивацію, самостійно будували завершені історії, доречно добирали лексику та образні засоби, легко взаємодіяли з однокласниками та інсценізували власні розповіді.

На основі визначених компонентів, критеріїв і показників нами встановлено три рівні сформованості умінь учнів 4 класу складати та розповідати історії: високий, середній і початковий. Їх змістове наповнення подано нижче в таблицях 2.1, 2.3 та 2.4.

Таблиця 2.2

**Характеристика високого рівня сформованості умінь учнів 4 класу
створювати та розповідати історії**

Компонент	Характеристика показника високого рівня
Мотиваційний	Учень виявляє високу зацікавленість у створенні власних історій, охоче ініціює роботу, активно пропонує ідеї, із задоволенням взаємодіє з однолітками та включається в інсценізацію.
Знаннєвий	Учень добре знає структуру розповіді (зачин – основна частина – кінцівка), розуміє логіку й причинно-наслідкові зв'язки подій; володіє прийомами добору лексики й виражальних засобів для створення образності тексту.
Діяльнісний	Учень самостійно створює завершену, логічну, послідовну історію за будь-яким видом опор; точно добирає мовні засоби; впевнено презентує та інсценізує історію з використанням засобів виразності (інтонація, міміка, жести).

Таблиця 2.3

**Характеристика середнього рівня сформованості умінь учнів 4 класу
створювати та розповідати історії**

Компонент	Характеристика показника середнього рівня
Мотиваційний	Учень виявляє інтерес до створення історій, але мотивація нестійка; охоче працює в групі лише за підтримки вчителя; пропонує окремі ідеї, але рідко ініціює творчі дії самостійно.

Знаннявий	Учень знає основні структурні елементи розповіді, однак інколи плутає їх або порушує логіку подій. Знає окремі мовні засоби, але застосовує їх вибірково; словниковий запас достатній, однак лексика використовується не завжди доречно.
Діяльнісний	Учень створює загалом зв'язну історію, проте може допускати незначні порушення послідовності або виражальності. Використовує опори, але потребує уточнень; взаємодіє в групі з труднощами; інсценізує історію на базовому рівні.

Таблиця 2.4

**Характеристика початкового рівня сформованості умінь учнів 4 класу
створювати та розповідати історії**

Компонент	Характеристика показника початкового рівня
Мотиваційний	Учень виявляє слабку зацікавленість у створенні історій; включається в роботу лише за значної допомоги вчителя; не пропонує власних ідей; у груповій роботі пасивний.
Знаннявий	Учень має поверхове уявлення про структуру розповіді та логіку сюжету; події часто подаються хаотично. Не володіє або майже не використовує виражальні засоби; словниковий запас обмежений.
Діяльнісний	Учень не може самостійно створити завершену історію; не дотримується структури; висловлення фрагментарні, маловиразні. Взаємодія викликає труднощі, інсценізація майже відсутня, виконання завдань лише з прямою підтримкою.

Узагальнені дані про результати отримані на констатувальному етапі педагогічного експерименту наведено нами у таблиці 2.5.

Рівні сформованості умінь учнів 4 класу створювати та розповідати історії (за результатами констатувального етапу педагогічного експерименту; у %)

Групи Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Констату- вальний етап	Форму- вальний етап	Констату- вальний етап	Форму- вальний етап
<i>за спонукальним критерієм</i>				
Високий	23		26	
Середній	45		48	
Початковий	32		26	
<i>за орієнтувальним критерієм</i>				
Високий	28		22	
Середній	40		46	
Початковий	32		32	
<i>за процесуальним критерієм</i>				
Високий	26		20	
Середній	42		48	
Початковий	32		32	
<i>Загальний рівень готовності</i>				
Високий	26		23	
Середній	42		47	
Початковий	32		30	

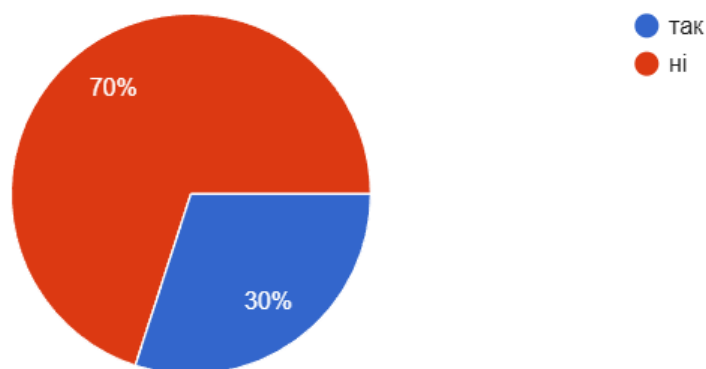
Отже, аналіз даних таблиці засвідчує домінування середнього та початкового рівнів сформованості умінь учнів 4 класу створювати та розповідати історії. Виявлені результати підтверджують необхідність розроблення та впровадження спеціального педагогічного інструментарію, зокрема використання настільної гри «Кубики історій», як ефективного засобу розвитку умінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу.

2.2. Обґрунтування та характеристика педагогічного інструментарію для формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій»

На основі результатів констатувального етапу встановлено, що рівень сформованості семи визначених умінь створення та розповідання історій у більшості четвертокласників є недостатнім. Це засвідчує потребу у впровадженні спеціально розробленого педагогічного інструментарію, спрямованого на розвиток мовленнєво-творчої діяльності учнів засобом настільної гри «Кубики історій».

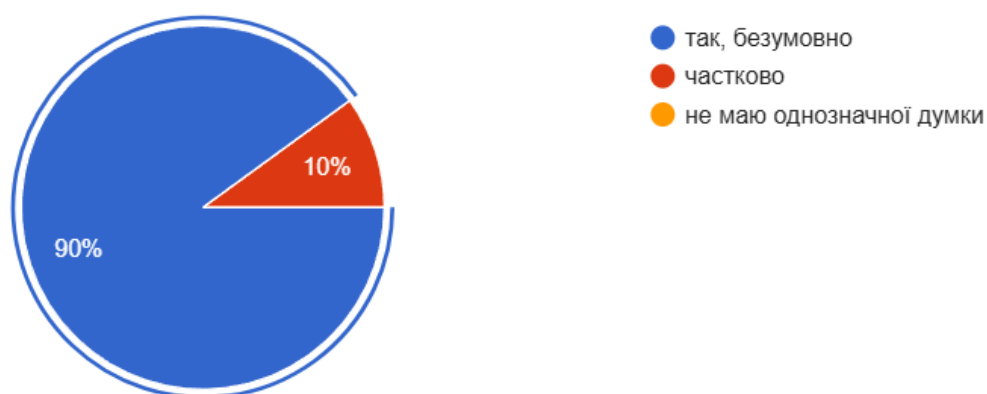
З метою з'ясування готовності вчителів початкових класів до формування в учнів 4 класу умінь складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій» було проведено анкетування 20 вчителів, результати якого дали можливість визначити реальні потреби педагогів, їхню методичну забезпеченість та труднощі, що виникають під час розвитку мовленнєво-творчих умінь молодших школярів. Усього в опитуванні взяли участь 11 учителів із різним педагогічним стажем. Переважна більшість респондентів, а саме 73 % мають стаж роботи до п'яти років, що свідчить про домінування молодих фахівців, які потребують сучасних практичних методичних інструментів.

89 % за рівнем освіти більшість становлять бакалаври, тоді як ступені магістра або спеціаліста мають 18 % учителів. 70% педагогів зазначили, що не проходили жодних спеціальних тренінгів, воркшопів чи курсів, присвячених навчанню дітей сторітелінгу, що вказує на недостатню методичну підготовку щодо розвитку креативного мовлення учнів (скриншот 2.1).

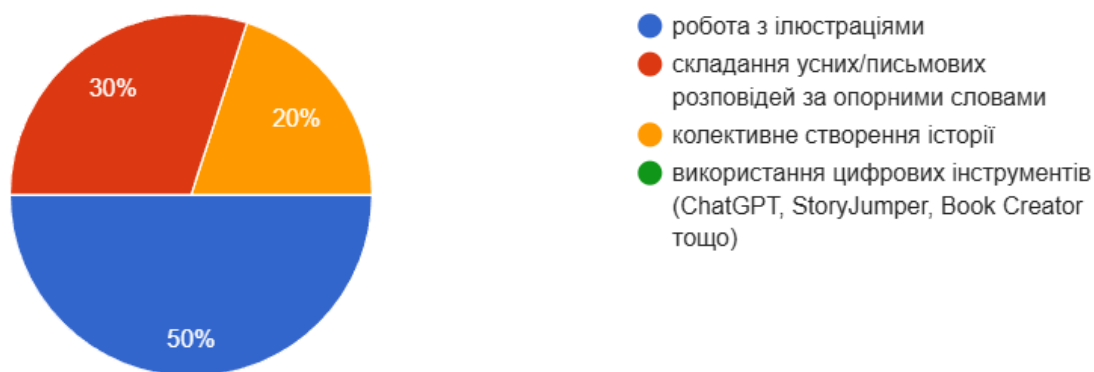
Скриншот 2.1. Чи проходили Ви курси підвищення кваліфікації з методики розвитку мовлення молодших школярів?

Попри це, 90 % респондентів вважають формування вмінь створювати й розповідати історії надзвичайно важливими для учнів 4 класу. При цьому 19 з 20 педагогів визначили ключовим саме вміння створювати зв'язні, логічні та емоційно-виразні висловлення відповідно до структури розповіді та комунікативного задуму, що повністю відповідає провідному умінню у нашому дослідженні.

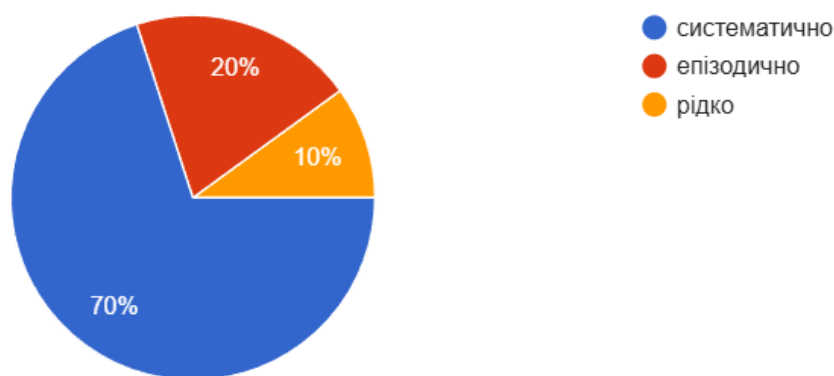
Скриншот 2.2. Чи вважаєте Ви формування цього вміння важливим для розвитку мовленнєвої компетентності учнів?

Види вправ, які педагоги найчастіше застосовують у роботі над розвитком мовлення, виявилися обмеженими: 50 % респондентів використовують роботу з ілюстраціями, 30 % - складання висловлень за опорними словами, лише 20 % - колективне створення історій. Це свідчить про домінування традиційних прийомів і недостатність системних підходів до сторітелінгу.

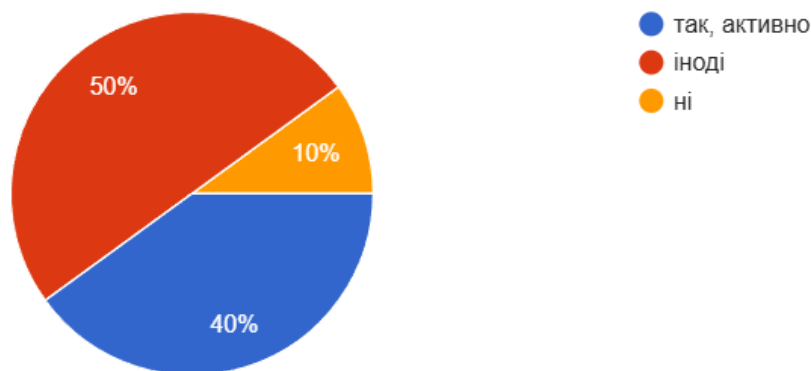
Скриншот 2.3. Які методи та прийоми Ви найчастіше використовуєте для навчання учнів створювати історії?

Частота використання методів створення історій також є нерівномірною це чітко видно на скриншоті 2.4.

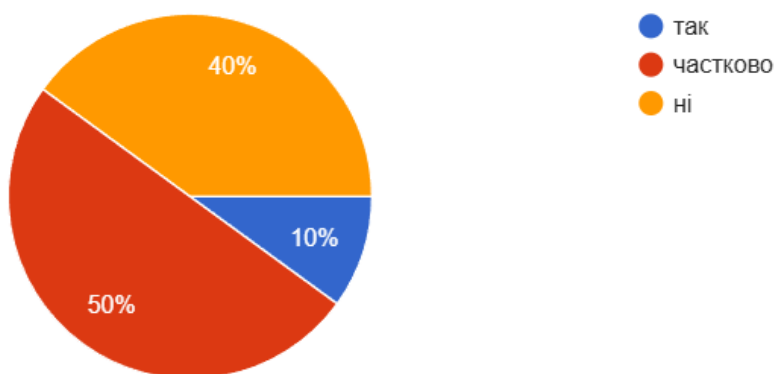
Скриншот 2.4. Як часто Ви організовуєте діяльність, спрямовану на формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії?

Зокрема для формування вмінь складати та розповідати історії саме з настільною грою «Кубики історій» активно використовує 40% педагогів, 50% застосовує іноді, а 10% взагалі не використовує настільну гру «Кубики історій».

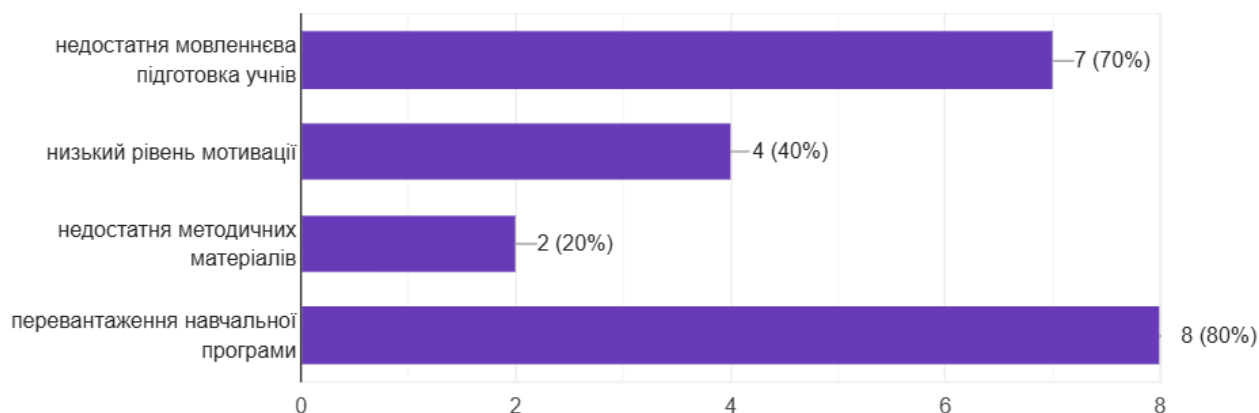
Скриншот 2.5. Чи застосовуєте ви настільну гру «Кубики історій» для формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії?

Підтвердженням того, що в педагогів відсутні чітко визначені методичні орієнтири щодо того, як ефективно інтегрувати різноманітну варіативність настільної гри «Кубики історій» в освітній процес є результат зображений на скриншоті 2.6.

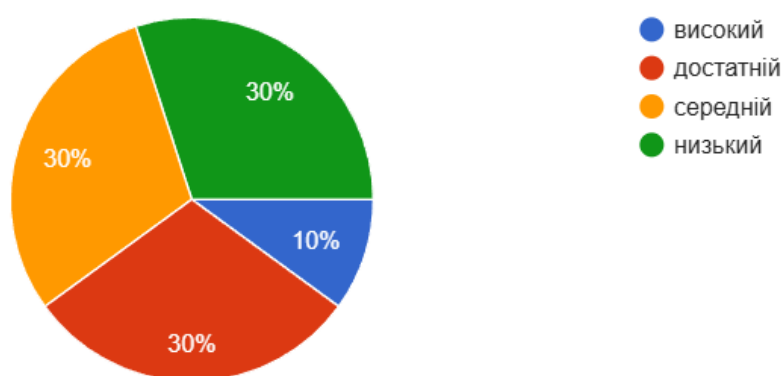
Скриншот 2.6. Чи маєте Ви власні методичні розробки або завдання для розвитку умінь створювати історії?

Серед труднощів, з якими стикаються вчителі під час розвитку в учнів умінь сторітелінгу, найчастіше називалися недостатня мовленнєва підготовка учнів (72 %), перевантаження навчальної програми (80 %), низька мотивація школярів (40 %) та нестача готових методичних матеріалів (20 %).

Скриншот 2.7. З якими труднощами Ви стикаєтесь під час формування в учнів умінь складати та розповідати історії?

Розподіл відповідей щодо самооцінювання педагогами власної готовності до формування відповідних умінь в учнів 4 класу складати та розповідати історії з використанням варіативних можливостей настільної гри «Кубики історій», зображеного на скриншоті 2.8., свідчить про потребу у створенні доступного, практично зорієнтованого педагогічного інструментарію, який би забезпечував учителів матеріалами для формування п'яти визначених у нашому дослідженні умінь сторітелінгу.

Скриншот 2.8. Оцініть свій рівень готовності формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії з використанням варіативних можливостей настільної гри «Кубики історій»

За результатами анкетування найбільш затребуваною формою підтримки вчителі визначили методичні рекомендації (60%), що свідчить про потребу в чітких та структурованих матеріалах для організації роботи над створенням історій. Половина респондентів (50%) вказали на необхідність цифрових інструментів та міжпредметної інтеграції, що демонструє прагнення педагогів урізноманітнити навчальний процес і підвищити мотивацію учнів. Ще 40% опитаних відзначили потребу в тренінгах/воркшопах, які допомогли б опанувати практичні прийоми сторітелінгу.

Скриншот 2.9. Що, на Вашу думку, могло б підвищити ефективність роботи в цьому?

Таким чином, учителі одностайно підкреслюють брак системних, покрокових і доступних інструментів для розвитку мовленнєвих умінь учнів. Це підтверджує доцільність створення нашого педагогічного інструментарію - методичного комплексу «Кубики історій: інструментарій для розвитку творчого мовлення молодших школярів», який вже охоплює ключові потреби педагогів, забезпечує цілісну систему роботи з грою «Кубики історій» та має високий потенціал для подальшого удосконалення й розширення.

Матеріали інструментарію були представлені педагогам у межах тренінгу, що забезпечило їх ознайомлення з можливостями гри, принципами використання вправ та способами інтеграції інструментарію в уроки української мови.

Для вирішення проблем, виявлених у теоретичному аналізі (підрозділ 2.1), зокрема недостатньої мотивації учнів до творчого письма, браку структурованих та готових до використання методичних матеріалів для вчителів, а також перевантаженості навчальної програми, було розроблено авторський педагогічний інструментарій. Він представлений у вигляді методичного комплексу «Кубики історій: інструментарій для розвитку творчого мовлення молодших школярів», який є цілісною системою, що інтегрує діагностику, навчання, мотивацію та оцінювання.

Інструментарій структурований у чотири взаємопов'язані модулі, кожен з яких вирішує конкретні завдання та відповідає на певні потреби педагогічної практики.

1. Діагностично-мотиваційний модуль покликаний подолати проблему формального ставлення учнів до творчих завдань та складнощів вчителя у швидкому визначенні стартових умінь кожного дитини. Відповідно до його завдань в ньому міститься швидка та об'єктивна діагностика стартового рівня сформованості 5 ключових умінь творчого мовлення (створення висловлень за опорами, побудова структури розповіді, логіка та послідовність, мовленнєве оформлення, комунікативно-інтерактивна взаємодія) через дві ігрові вправи – усну та письмову. Це забезпечує вчителя чітким інструментом для формування рефлексії щодо навчальних досягнень учнів.

Також в цьому модулі запропонований інструмент для формування стійкої мотивації з перших кроків навчання. Це досягається завдяки інтерактивному плакату «Країна Історій», який візуалізує прогрес як класу в цілому, так і окремого учня, створюючи відчуття спільних досягнень і змагальний момент. Такий підхід прямо відповідає на потребу в підвищенні зацікавленості учнів, ідентифіковану в теоретичній частині дослідження.

2. Методичний модуль для вчителя безпосередньо вирішує проблему браку готових, деталізованих та практично орієнтованих розробок. Він забезпечує педагога повним набором ресурсів для ефективної організації навчального процесу без зайвих часових витрат. Модуль включає:

- серію інтегрованих уроків-квестів, які через ігрову проблемну ситуацію цілеспрямовано розвивають цільові вміння. Кожен квест сфокусований на відпрацюванні одного або декількох умінь, що забезпечує системність і послідовність у роботі;

- детальну картотеку вправ, чітко прив'язану до кубиків. Це дозволяє диференціювати завдання, підтримує елемент несподіванки та новизни, що підвищує інтерес учнів і дозволяє вчителю гнучко варіювати матеріал, подолавши перевантаженість програми шляхом інтеграції у різні предмети, зокрема українська мова, читання, позакласне читання).

3. Інтерактивно-ігровий модуль для учня забезпечує тактильну, візуальну та особистісно орієнтовану діяльність, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку творчої самостійності. Його компоненти («Конструктор історій», інформацію для створення дидактичних карток-підказок, робота в парах: «Спільна творчість: Історія від А до Я». направлені на:

- систематизацію власного творчого досвіду учня (альбом-зошит);
- оперативну підтримку під час виконання завдань (картки зі структурою, логічними зв'язками, яскравою лексикою);
- формування навичок самооцінки за допомогою простих та зрозумілих інструментів (смайлики в «Конструкторі історій»).

4. Модуль цифрового супроводу відповідає на виклики сучасного освітнього простору, зокрема необхідність організації дистанційного та змішаного навчання. Він розширює можливості інструментарію за рахунок використання безкоштовних онлайн-інструментів (віртуальні кубики, інтерактивні дошки, закриті блоги), що забезпечує безперервність навчального процесу, розвиває цифрову компетентність учнів і додає нові формати спільної творчої роботи.

Таким чином, розроблений методичний комплекс є практично орієнтованим рішенням, яке комплексно забезпечує вчителя всіма необхідними ресурсами для ефективного розвитку творчого мовлення молодших школярів, одночасно усуваючи ідентифіковані в теоретичній частині дослідження методичні прогалини.

2.3. Експериментальна перевірка дієвості педагогічного інструментарію для формування в учнів умінь 4 класу складати та розповідати історії засобом настільної гри «Кубики історій»

Педагогічний експеримент проводився поетапно. На першому етапі, який було названо констатувальним ми виконали низку завдань, зокрема таких:

1. Визначено перелік закладів загальної середньої освіти, у яких навчаються учні 4 класів.

Експериментальна робота проводилася на базі закладів загальної середньої освіти: Приватний заклад загальної середньої освіти I ступеня «Академія сучасної освіти» з поглибленим вивченням іноземних мов (м. Київ); Ліцей №3 Подільського району (м. Київ); Бородянський академічний ліцей (смт Бородянка); Початкова школа №334 Дарницького району (м. Київ); Спеціалізована школа №149 Солом'янського району (м. Київ); Запорізький класичний ліцей (м. Запоріжжя); Дитячий лінгвістичний центр «Вересень» (м. Київ); Приватний християнський ліцей «Скарб» (м. Київ); Гімназія №163 Шевченківського району (м. Київ); Печерський ліцей №75 Печерського району (м. Київ); Ліцей №133 Печерського району (м. Київ).

2. Створено 2 групи:

- експериментальна група:

Приватний заклад загальної середньої освіти I ступеня «Академія сучасної освіти» з поглибленим вивченням іноземних мов (м. Київ); Ліцей №3 Подільського району (м. Київ); Бородянський академічний ліцей (смт Бородянка); Початкова школа №334 Дарницького району (м. Київ); Спеціалізована школа №149 Солом'янського району (м. Київ); Запорізький класичний ліцей (м. Запоріжжя);

- контрольна група: Дитячий лінгвістичний центр «Вересень» (м. Київ); Приватний християнський ліцей «Скарб» (м. Київ); Гімназія №163 Шевченківського району (м. Київ); Печерський ліцей №75 Печерського району (м. Київ); Ліцей №133 Печерського району (м. Київ).

3. Сформульовано визначення терміна *формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії*.

4. Визначено компоненти досліджуваної сформованості, критерії показники та рівні готовності.

5. Розроблено анкету та проведено їх опитування вчителів початкових класів для виявлення їх готовності до формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії з використанням настільної гри «Кубики історій».

6. Підібрано вправи та проведено діагностику вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії з використанням настільної гри «Кубики історій» в експериментальній та контрольній групах.

7. Проаналізовано результати опитування та діагностичних вправ, на основі яких встановлено аспекти, які потребують удосконалення.

8. Розроблено матеріали для формувального етапу педагогічного експерименту, зокрема методичний комплекс «Кубики історій: інструментарій для розвитку творчого мовлення молодших школярів».

9. Організовано проведення формувального етапу педагогічного експерименту з використання наших напрацювань в експериментальній групі. Послідовність його впровадження в освітній процес була наступною:

Реалізація Діагностично-мотиваційного модуля: проведення стартової діагностики за допомогою вправ «Створюємо історію разом» та «Міні-шедевр за кубиками» з одночасною презентацією та початком ведення інтерактивного плаката «Країна Історій» для формування стійкої мотивації до творчості з перших уроків.

Реалізація Методичного модуля для вчителя: Проведення серії з 6 інтегрованих уроків-квестів («Таємниця острова Символів», «Порятунок Втраченого Зачину», «Лабіринт Заблукалих Подій», «Місія: Емоційний Заряд», «Театр Миттєвих Перевтілень», «Великий Фінал: Створення Епічної Саги»), під час яких системно впроваджувались вправи з картотеки, орієнтовані на формування 5 ключових умінь.

Використання Інтерактивно-ігрового модуля для учня: Активне залучення учнів до роботи з «Конструктором історій» для фіксації власних творчих здобутків, використання дидактичних карток-підказок («Структура», «Логічні зв'язки», «Яскрава лексика») для оперативної підтримки та реалізація сценарію парної роботи «Спільна творчість: Історія від А до Я» для розвитку комунікації та кооперації.

Інтеграція Модуля цифрового супроводу: Використання віртуальних кубиків (Story Dice), інтерактивної дошки Padlet для колективного створення історій та галереї «Наші шедеври» для публікації та обговорення творчих робіт учнів, що дозволило урізноманітнити форми роботи та забезпечити дистанційні можливості.

У контрольній групі навчальний процес з розвитку творчого мовлення здійснювався за традиційними методиками (робота з ілюстраціями, складання висловлень за опорними словами), без використання запропонованого інструментарію.

Одночасно з роботою з учнями проводилась системна підготовка вчителів експериментальної групи, спрямована на підвищення їхньої готовності до використання інструментарію. У межах методичного модуля педагоги отримали повний комплект структурованих матеріалів: детальні сценарії уроків-квестів, картотеку вправ, чіткі алгоритми роботи з кубиками та інструкції з оцінювання. Це дозволило подолати брак власних розробок, виявлений на констатувальному етапі. Для опанування практичних навичок було проведено тренінг, де вчителі освоїли технологію інтеграції гри в освітній процес, механіки роботи з інтерактивним плакатом «Країна Історій» та цифровими інструментами супроводу. Окрім того, педагоги навчились ефективно використовувати дидактичні картки-підказки та організовувати групову взаємодію учнів, що сприяло подоланню труднощів, пов'язаних з низькою мотивацією школярів та недостатньою мовленнєвою підготовкою. Такий комплексний підхід забезпечив впевнене впровадження інструментарію та підвищив професійну компетентність вчителів у сфері розвитку творчого мовлення.

10. Після завершення циклу занять у обох групах було проведено повторне діагностування (вимірювальний етап) за тими самими критеріями та методами, що й на констатувальному етапі (усна розповідь за малюнком та письмова міні-історія за опорними словами).

Аналіз отриманих результатів дозволив встановити чітку динаміку змін. Узагальнені порівняльні дані констатувального та формувального етапів представлено в Таблиці 2.6

Таблиця 2.6

Рівні сформованості умінь учнів 4 класу створювати та розповідати історії (за результатами констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту; у %)

Групи Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	Констату- вальний етап	Формувальни й етап	Констату- вальний етап	Формувальний етап
<i>за спонукальним критерієм</i>				
Високий	23	33	26	30
Середній	45	55	48	46
Початковий	32	12	26	24
<i>за орієнтувальним критерієм</i>				
Високий	28	60	22	26
Середній	40	17	46	44
Початковий	32	23	32	30
<i>за процесуальним критерієм</i>				
Високий	26	43	20	24
Середній	42	33	48	46
Початковий	32	24	32	30
<i>Загальний рівень готовності</i>				
Високий	26	49	23	27
Середній	42	28	47	45
Початковий	32	23	30	28

Отже, зіставлення результатів констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту засвідчує наявність позитивної динаміки перерозподілу учнів за рівнями сформованості вмінь складати та розповідати історії. Як свідчать дані таблиці 2.6, в експериментальній групі спостерігається

значне зростання кількості учнів з високим рівнем (на 23%) та скорочення учнів з середнім (на 14%) і початковим (на 9%) рівнями. У контрольній групі динаміка є незначною.

Отримані результати є підставою для висновку про те, що реалізовані напрацювання під час формувального етапу педагогічного експерименту містять значний потенціал для підвищення рівня досліджуваних нами вмінь, а розроблений педагогічний інструментарій – методичний комплекс «Кубики історій: інструментарій для розвитку творчого мовлення молодших школярів» є коректно сформованим та таким, що позитивно позначається на ефективності навчального процесу.

Висновки до розділу 2

Експериментальній перевірці сформованості умінь учнів 4 класу складати та розповідати історії з використанням настільної гри «Кубики історій» передувало діагностування в учнів 4 класу рівня сформованості відповідних вмінь за допомогою вправ, а також вивчення актуального стану готовності вчителів початкових класів до здійснення досліджуваного нами процесу з використанням опитування, яке реалізовувалося у формі анкетування.

Аналіз результатів діагностування учнів 4 класу показав: по-перше, домінування середнього (42%) та початкового (32%) рівнів сформованості вмінь, що виражалося у фрагментарних висловленнях, порушенні логіки сюжету та складнощах з інсценізацією; по-друге, значні труднощі в діяльнісному компоненті – лише 26% учнів могли самостійно створювати структуровані історії; по-третє, недостатнє володіння виражальними засобами мови та обмежений словниковий запас, що знижувало якість усних та письмових розповідей.

В той час як анкетування вчителів початкової освіти засвідчив: по-перше, недостатню методичну підготовленість 70% педагогів щодо розвитку творчого мовлення; по-друге, переважне використання традиційних методів навчання

сторітелінгу (робота з ілюстраціями – 50%, опорними словами – 30%) при обмеженому застосуванні гри «Кубики історій»; по-третє, відсутність власних методичних розробок у 50% вчителів та потребу в структурованих матеріалах для подолання труднощів.

З урахуванням результатів констатувального етапу педагогічного експерименту було розроблено авторський педагогічний інструментарій для проведення формувального етапу педагогічного експерименту з метою експериментальної перевірки ефективності настільної гри «Кубики історій» та формування в учнів 4 класу ключових умінь творчого мовлення.

Педагогічний інструментарій включав:

1. Діагностично-мотиваційний модуль із інтерактивним плакатом «Країна Історій» для візуалізації прогресу;
2. Методичний модуль для вчителя із серією інтегрованих уроків-квестів та детальною картотекою вправ;
3. Інтерактивно-ігровий модуль для учня із «Конструктором історій», дидактичними картками-підказками та сценаріями парної роботи;
4. Модуль цифрового супроводу з використанням віртуальних кубиків, інтерактивних дошок та онлайн-галерей для публікації робіт.

Під час формувального етапу педагогічного експерименту було комплексно реалізовано зазначені вище методичні матеріали як засоби підвищення рівня сформованості умінь учнів 4 класу складати та розповідати історії з використанням настільної гри «Кубики історій», а також підвищення готовності вчителів початкових класів до здійснення професійної діяльності шляхом відвідання тренінгу.

Повторне діагностування учнів 4 класу педагогічного експерименту виявило позитивну динаміку стосовно всіх досліджуваних нами умінь: частка учнів з високим рівнем зростає з 26% до 49%, найбільш значне покращення спостерігалось за орієнтувальним критерієм з 28% до 60% та процесуальним з 26% до 43%, що підтверджує ефективність розробленого педагогічного інструментарію.

ВИСНОВКИ

Перше завдання дослідження: здійснити аналіз наукових джерел з проблеми дослідження та розкрити сутність понять «формування, вміння», «складання історій», «розповідання історій» («сторітелінг»), з «добувачі початкової освіти», «гра», «дидактична гра», «формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії».

Результати виконання першого завдання дослідження

Аналіз наукових джерел з проблеми дослідження було завершено обранням робочих визначення для формування термінологічного каркасу наукової розвідки, зокрема таких:

- «формування» – це надання чому-небудь певної форми, вигляду; вироблення в кому-небудь певних якостей, рис характеру; надання завершеності, визначеності [7, с. 1544];
- «вміння» – це засвоєний суб'єктом спосіб виконання дії, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок [36, с. 58];
- «складання історій» – це мовленнєво-творчий процес, у ході якого учень створює зв'язне висловлювання (усне чи письмове), що відображає логіку подій, причинно-наслідкові зв'язки між ними та власне ставлення до змісту, з дотриманням норм мови і структури розповіді;
- «сторітелінг» розглядається як інноваційна педагогічна технологія та мистецтво розповіді історій, спрямоване на ефективну комунікацію та навчання;
- «гра» – це форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається або у вигляді змагання, або у вигляді зображення певних ситуацій, смислів, станів [36, с. 73];
- «здобувач початкової освіти» – це учень молодшого шкільного віку, який є активним суб'єктом навчання, що не лише засвоює знання, але й самостійно організовує свою пізнавальну діяльність, бере участь у виборі цілей і методів навчання, усвідомлює власні освітні цілі та формує індивідуальну освітню траєкторію;

- *«формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії»* – це цілеспрямований навчальний процес розвитку в молодших школярів здатності створювати зв'язні, логічно послідовні та емоційно виразні висловлювання на основі власного або запропонованого досвіду, дотримуючись структурних компонентів розповіді (зачин, основна частина, кінцівка), мовленнєвих норм і комунікативного задуму.

Друге завдання дослідження: схарактеризувати теоретичні та практичні аспекти формування вмінь складати та розповідати історії в початковій школі.

Результати виконання другого завдання дослідження

У ході роботи було здійснено комплексну характеристику теоретичних та практичних аспектів формування вмінь складати та розповідати історії в початковій школі.

На теоретичному рівні було систематизовано наукові підходи до сторітелінгу як педагогічної технології, що дозволило виокремити та конкретизувати систему з п'яти ключових умінь, необхідних для успішного створення та презентації історії молодшими школярами:

- уміння самостійно створювати усні та письмові зв'язні висловлення за різними опорами (ілюстрацією, планом, опорними словами, символами);
- уміння будувати розповідь з чіткою структурою, що включає визначені компоненти: зачин, основну частину та кінцівку;
- уміння логічно та послідовно викладати події, дотримуючись причинно-наслідкових зв'язків у сюжеті;
- уміння цілеспрямованого та доречного лексико-стилістичного оформлення образного мовлення, зокрема використання епітетів, порівнянь, метафор та інших виражальних засобів;
- уміння колективної творчої взаємодії та інсценізації мовленнєвого твору з використанням засобів невербальної виразності (жест, міміка, інтонація, рух).

Окрему увагу було приділено дидактичному потенціалу настільної гри «Кубики історій». Для його систематизації було розроблено детальну класифікацію варіантів використання гри за низкою параметрів:

- кількість кубиків, що використовуються (від 1 до 9 та більше);
- форма організації діяльності (індивідуальна, парна, групова, колективна);
- тип мовленнєвої діяльності (усне мовлення, письмове мовлення, сумісне);
- жанрове спрямування (казка, пригоди, детектив, фантастика, побутове оповідання);
- рівень творчої самостійності учнів (робота за чіткою інструкцією, частково обмеженими умовами, вільної творчості);
- дидактична мета (активізація уяви, відпрацювання структури, розширення словникового запасу, розвиток логіки, вдосконалення навичок спілкування);
- рівень цифрової інтеграції (використання лише фізичних кубиків, комбінація з цифровими ресурсами, повністю віртуальний формат).

На практичному рівні було проаналізовано реальний педагогічний досвід застосування гри «Кубики історій» в освітньому процесі початкової школи. Аналіз ресурсів педагогічних спільнот («Ерудит», «Всеосвіта», «На Урок») засвідчив наявність багатого арсеналу конкретних методичних розробок та вправ, що підтверджує її практичну затребуваність та високу ефективність для формування як мовленнєвих, так і загальнокомунікативних компетентностей, передбачених Державним стандартом початкової освіти та концепцією НУШ.

Систематизація наукових і методичних джерел одночасно дозволила виявити ключові суперечності в реальній шкільній практиці:

- недостатність навчального часу, відведеного на розвиток творчого мовлення;
- домінування репродуктивних вправ над продуктивними, що обмежує простір для фантазії та самостійної творчості учнів;

- обмежена кількість спеціалізованих комплексних інструментів, що цілеспрямовано стимулюють мовленнєву активність та бажання створювати власні історії.

Саме ці суперечності підтверджують актуальність та необхідність упровадження інноваційних ігрових технологій на кшталт «Кубиків історій», які здатні компенсувати традиційні обмеження, забезпечивши більш природний, особистісно орієнтований та емоційно включений процес мовленнєвої діяльності молодших школярів. Таким чином, теоретичне осмислення та практичний аналіз створили міцну основу для подальшої експериментальної роботи з розробки та апробації конкретного педагогічного інструментарію.

Третє завдання дослідження: дослідити актуальний стан сформованості в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії з використанням настільної гри "Кубики історій", визначити критерії, показники та рівні дослідження здатності.

Результати виконання третього завдання дослідження

На констатувальному етапі експерименту було діагностовано актуальний стан сформованості вмінь учнів та готовність педагогів. Результати анкетування вчителів засвідчили недостатню їх методичну підготовленість (70%), обмежене використання інноваційних методів, зокрема гри «Кубики історій», та потребу в структурованих матеріалах. Діагностика учнів виявила домінування середнього (42%) та початкового (32%) рівнів сформованості вмінь, зокрема значні труднощі в самостійному створенні структурованих історій (лише 26% учнів з високим рівнем) та недостатнє володіння виражальними засобами мови. В рамках дослідження було визначено та операціоналізовано критерії (мотиваційний, орієнтувальний, процесуальний), показники та рівні (початковий, середній, високий) сформованості досліджуваних умінь, що забезпечило інструментальну основу для експерименту.

Четверте завдання дослідження: визначити педагогічний інструментарій формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4 класу засобом настільної гри "Кубики історій" та дослідити його ефективність.

Результати виконання четвертого завдання дослідження

В ході дослідження було виконано четверте завдання, спрямоване на визначення педагогічного інструментарію формування вмінь складати та розповідати історії в учнів 4-го класу та експериментальну перевірку його ефективності.

На основі результатів теоретичного аналізу та виявлених на констатувальному етапі проблем було розроблено авторський педагогічний інструментарій. Даний інструментарій є цілісною системою, що інтегрує чотири взаємопов'язані модулі, кожен з яких виконує власну функціональну роль:

1. Діагностично-мотиваційний модуль забезпечив стартову та поточну діагностику, а також формування стійкої мотивації в учнів. До його складу увійшли спеціальні діагностичні вправи з використанням «Кубиків історій», діагностична карта для учня, структурована за критеріями (мотиваційний, орієнтувальний, процесуальний) та рівнями (початковий, середній, високий), що надало вчителю чіткий інструмент для фіксації результатів спостереження.

2. Методичний модуль для вчителя надав педагогу готовий до використання, детально опрацьований контент для організації навчального процесу. Його ядро склали: серія з шести інтегрованих уроків-квестів кожен з яких мав чітку проблемну ситуацію, що підвищувала мотивацію, і був націлений на відпрацювання конкретних вмінь; детальна картотека вправ та завдань, структурована за п'ятьма ключовими вміннями. Кожна вправа була чітко прив'язана до механіки кидків кубиків, що забезпечувало варіативність та елемент несподіванки.

3. Інтерактивно-ігровий модуль для учня забезпечив тактильну, візуальну та особистісно орієнтовану складову навчання. Він включав: «Конструктор історій» – індивідуальний шаблон для запису та ілюстрування історій, полями для «словникового скарбу» та елементами самооцінки що сприяв рефлексії та фіксації творчого доробку учня; набори дидактичних карток-підказок трьох типів: «Структура», «Логічні зв'язки» та «Яскрава лексика»; детальний сценарій парної роботи «Спільна творчість: Історія від А до Я», який передбачав взаємний вибір

завдань учнями та подальше об'єднання ідей в єдину історію, формуючи вміння командного створення текстів.

4. Модуль цифрового супроводу розширив можливості інструментарію, адаптуючи його до вимог сучасного освітнього середовища. До нього увійшли: віртуальні кубики історій для забезпечення доступності інструменту; інтерактивні дошки для колективного створення історій у реальному часі, організації віртуальних «Конструкторів історій» та банків ідей; онлайн-галерея «Наші шедеври» для публікації та обговорення творчих робіт учнів (текстів, аудіозаписів, відеоінсценізацій).

Ефективність розробленого педагогічного інструментарію було експериментально перевірено під час формувального етапу педагогічного експерименту. Порівняльний аналіз результатів констатувального та контрольного діагностування виявив стійку позитивну динаміку в рівні сформованості вмінь учнів 4-го класу складати та розповідати історії. Частка учнів з високим рівнем зросла з 26% до 49%. Найбільш значне покращення спостерігалось за орієнтувальним критерієм (наявність знань про структуру та засоби виразності) – зростання з 28% до 60%, та за процесуальним критерієм (вміння практично застосовувати дії) – зростання з 26% до 43%. Ці кількісні показники, підтверджені якісними спостереженнями (підвищення мотивації, активізація творчої уяви, зростання самостійності у побудові висловлень), об'єктивно підтверджують високу ефективність розробленого та апробованого педагогічного інструментарію для досягнення мети дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандоля А. Техніки сторітеллінгу під час формування читацької компетенції учнів / А. Бандоля // Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи : [зб. наук. пр.]. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – С. 11–12.
2. Богуш А. М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія / А. М. Богуш, О. С. Трифонова, О. І. Кисельова, Ж. Д. Горіна, М. Л. Черкасов. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. – 272 с.
3. Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання / Н. В. Бондаренко // Молодь і ринок. – 2019. – № 7 (174). – С. 130–135. – URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716893/1/BNV_MiR_19-07.pdf (дата звернення: 30.11.2024).
4. Бочелюк В. Й. Аутологія: навчально-методичний посібник / В. Й. Бочелюк, М. С. Панов, О. Л. Позднякова, А. В. Турубарова. – Запоріжжя : Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія, 2023. – 324 с.
5. Вашуленко М. С. Українська мова та читання: підручник для 4 класу (у 2-х частинах). Ч. 1 / М. С. Вашуленко, Н. А. Васильківська, С. Г. Дубовик. – Київ : Освіта, 2021. – 168 с.
6. Вашуленко О. В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання: методичні рекомендації / О.В. Вашуленко. – Київ : Педагогічна думка, 2020. – 48 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
8. Варзацька Л. О. Навчання мови та мовлення на основі тексту : методичний посібник / Л. О. Варзацька. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2001. – 112 с.
9. Використання кубиків Рорі на уроках літератури // Ерудит.нет : освітній портал. – 2023. – 10 квіт. – URL: <https://erudyt.net/navchalni-predmety/interaktyvne-navchannia-z-vykorystanniam-kubykiv-rori-ta-storitelinhu.html> (дата звернення: 30.11.2024).

10. Використання сторітелінгу та кубиків Рорі на уроках української мови // Ерудит.нет : освітній портал. – 2023. – 10 квіт. – URL: <https://erudyt.net/navchalni-predmety/interaktyvne-navchannia-z-vykorystanniam-kubykiv-rori-ta-storitelinhu.html> (дата звернення: 30.11.2024).
11. Гра // СЛОВНИК.ua : онлайн-словник. – URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=гра> (дата звернення: 30.11.2024).
12. Дубовик С. Г. Розвиток умінь створення текстів у молодших школярів / С. Г. Дубовик, Ю. В. Веселова. – Київ, 2023. – 12 с.
13. Ерудит.нет : освітній портал. – URL: <https://erudyt.net> (дата звернення: 30.11.2024).
14. Захарійчук М. Українська мова та читання. Частина 1: підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти / М. Захарійчук. – Київ : Грамота, 2021. – 160 с.
15. Зимня І. А. Праці з теорії мовленнєвої діяльності / І. А. Зимня, Т. Піроженко, С. Л. Рубінштейн // Цит. за: Бочелюк В. Й. Аутологія: навчально-методичний посібник / В. Й. Бочелюк [та ін.]. – Запоріжжя, 2023.
16. Іщенко О. Л. Українська мова та читання: підручник для 4 класу (у 2-х частинах). Ч. 1 / О. Л. Іщенко, А. Ю. Іщенко. – Київ : Літера ЛТД, 2021. – 112 с.
17. Карнаухова А. Цифрова візуалізація сторітелінгу як метод формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів / А. Карнаухова // Педагогічна освіта. Психологія. Педагогіка. – 2021. – № 35 (1). – С. 78.
18. Карпенко Н. В. Сторітелінг як засіб розвитку монологічного мовлення в дітей із розладами аутистичного спектру : кваліфікаційна робота магістра / Н. В. Карпенко ; Криворізь. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2024. – 54 с. – URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11225/1/Карпенко%20Н.%20Кваліфікаційна%20робота.pdf> (дата звернення: 30.11.2024).
19. Клочек Г. Мистецтво сторітелінгу в сучасній педагогічній риториці / Г. Клочек // Дивослово. Українська мова й література в навчальних закладах. –

2015. – № 9. – С. 28–30. – URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/items/05c7b6d3-752d-4368-ae60-4b7627ac1c4e> (дата звернення: 30.11.2024).
20. Компетентнісний підхід як цільова орієнтація освітнього процесу в Новій українській школі // Інститут післядипломної освіти. – URL: <https://mova.ipo.kubg.edu.ua/kompetentnisnyj-pidhid> (дата звернення: 30.11.2024).
21. Концепція Нової української школи / за ред. В. Кременя. – Київ : Юрінком Інтер, 2021. – 481 с.
22. Крутій К. Л. Ігрові технології навчання в початковій школі : навчально-методичний посібник / К. Л. Крутій, Л. В. Зданевич. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2017. – 112 с.
23. Лавренова М. Траєкторія розвитку здобувача початкової освіти: від теорії до практики / М. Лавренова, Н. Лалак, Т. Молнар, Л. Фенчак // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2021. – Вип. 35. – С. 103–111. – URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8615/1/> (дата звернення: 30.11.2024).
24. Ляшенко О. І. Концепція Нової української школи / О. І. Ляшенко // Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ : Юрінком Інтер, 2021. – С. 481. – URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739493/1/NUS_2021.pdf (дата звернення: 30.11.2024).
25. Мазурок М. Сторітелінг як ефективний інструмент формування комунікативної компетентності здобувачів освіти Нової української школи / М. Мазурок, О. Саприкіна // Освітологічний дискурс. – 2022. – URL: <https://www.researchgate.net/publication/359473798> (дата звернення: 30.11.2024).
26. Мафтин Л. Сторітелінг як інноваційна педагогічна технологія / Л. Мафтин // Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи : [зб. наук. пр.]. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – С. 104–106.

- 27.Методика викладання української мови : навчальний посібник / С. І. Дорошенко, М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко [та ін.] ; за ред. М. С. Вашуленка. – Київ : Вища школа, 1992. – 398 с.
- 28.Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – Київ : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
- 29.Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 160 с. – URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/nus-poradnyk.pdf> (дата звернення: 30.11.2024).
- 30.Педан Т. М. «Послідовний сторітелінг» (За допомогою ілюстрацій). Прийом критичного мислення при вивченні теми «Весняні квіти» / Т. М. Педан // Всеосвіта : освітній портал. – 2021. – 27 серп. – URL: <https://vseosvita.ua/library/poslidovnij-storiteling-za-dopomogou-ilustracij-prijom-kriticnogo-mislenna-pri-vivcenni-temi-vesnani-kviti-478505.html> (дата звернення: 30.11.2024).
- 31.Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 30.11.2024).
- 32.Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.11.2024).
- 33.Сабада І. Сторітелінг – ефективний метод навчання та виховання / І. Сабада // Genezum. – URL: <https://genezum.org/library/storiteling--efektyvnyy-metod-navchannya-ta-vyhovannya> (дата звернення: 30.11.2024).
- 34.Сухомлинський В. О. Слово рідної мови / В. О. Сухомлинський // Українська мова і література в школі. – 1968. – № 12. – С. 1–10.
- 35.Типова освітня програма для 3–4 класів / за ред. О. Я. Савченко. – Київ : МОН України, 2020. – 31 с.

36. Український педагогічний словник / за ред. С. У. Гончаренка. – Київ : Либідь, 1997. – 373 с. – URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106820/1/> (дата звернення: 30.11.2024).
37. Швень Я. Інтеграція інноваційної освітньої методики «Rory's Story Cubes» в освітній процес для розвитку ключових умінь / Я. Швень // Методист. – 2023. – URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722646/1/стаття%20Швень_Методист%20RS.pdf (дата звернення: 30.11.2024).
38. Що таке компетентнісний підхід у навчанні – відповідає Державна служба якості освіти // НУШ. – 2022. – 28 січ. – URL: <https://nus.org.ua/2022/01/28/zo-take-kompetentnisnyj-pidhid-u-navchanni-vidpovidaye-derzhavna-sluzhba-yakosti-osvity/> (дата звернення: 30.11.2024).
39. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2002. – 560 с. – URL: https://eduknigi.com/ped_view.php?id=36 (дата звернення: 30.11.2024).
40. D'Amico S. Effective retrospective with Rory's Story Cubes / S. D'Amico // Medium. – URL: <https://medium.com/@dymissy/effective-retrospective-with-rorys-story-cubes-72da2d389144> (дата звернення: 30.11.2024).
41. Green Country. Як навчити дітей фантазувати за допомогою кубиків / К. Шевченко // Green Country : блог мовної школи. – URL: <https://greencountry.com.ua/journal/read/yak-navchiti-ditej-fantazuvati-za-dopomogoyu-kubikiv> (дата звернення: 30.11.2024).
42. Kohn A. Choices for Children: Why and How to Let Students Decide / A. Kohn // Phi Delta Kappan. – 1993. – Vol. 75, No. 1. – P. 8–16, 18–21. – URL: <https://www.alfiekohn.org/article/choices-children> (дата звернення: 30.11.2024).
43. Trainers Toolbox. The magic of the story cubes // Trainers Toolbox. – URL: <https://www.trainers-toolbox.com/the-magic-of-the-story-cubes> (дата звернення: 30.11.2024).
44. Zsiray B. HOW RORY'S STORY CUBES CAN IMPROVE THE ABILITY OF STORYTELLING IN WRITING AND SPEAKING / B. Zsiray, I. Koós //

Education and New Developments 2022. – Vol. 1. – P. 193–197. – DOI: 10.36315/2022v1end041.

- 45.«Всеосвіта». Ліна Костенко. «Синички на снігу» : розробка уроку читання // Всеосвіта : освітній портал. – URL: <https://vseosvita.ua/library/lina-kostenko-synychky-na-snihu-635953.html> (дата звернення: 30.11.2024).
- 46.DesktopGames. Rory's Story Cubes® : правила гри українською мовою. – URL: https://desktopgames.com.ua/games/1399/rory_s_story_cubes_rules_ua.pdf (дата звернення: 30.11.2024).
- 47.Журнал «На Урок». Кубики Рорі: казковий інструмент для розвитку мотивації та креативності школярів // На Урок : освітній проєкт. – URL: <https://naurok.com.ua/post/kubiki-rori-kazkoviy-instrument-dlya-rozvitku-motivaci-ta-kreativnosti-shkolyariv> (дата звернення: 30.11.2024).
- 48.Хшанович К. О. Як перетворити урок на казку завдяки кубикам історій / К. О. Хшанович // Всеосвіта : освітній портал. – 2019. – 27 вер. – URL: <https://vseosvita.ua/c/child-development/post/4574> (дата звернення: 30.11.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Діагностичні вправи №1

1. Усна розповідь за малюнком

Уважно розглянь сюжетний малюнок. Склади та розкажи усну розповідь з чітким початком, основним змістом і завершенням. Постарайся логічно зв'язати події, використати яскраве слово чи порівняння та виразно передати свою історію.

	«Зимові розваги»,
	«Сімейний відпочинок»
	«Добра справа»,

2. Письмова міні-історія за опорними словами «Таємниця старого лісу»

Склади невелику письмову історію (4-6 речень), обов'язково використавши всі запропоновані опорні слова. Стеж, щоб твоя розповідь мала чітку структуру, події розгорталися послідовно, а текст був оформлений граматично правильно та містив хоча б один виражальний засіб.

Варіант 1: карта, таємниця, ключ;

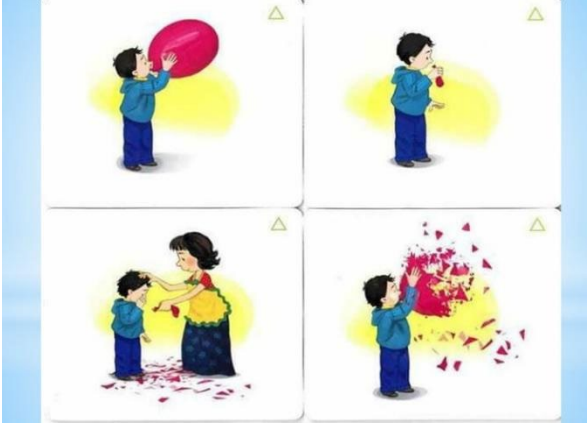
Варіант 2: місяць, сліди, скриня;

Варіант 3: сова, стежка, секрет.

Діагностичні вправи №2

1. Усна розповідь за малюнком

Уважно розглянь сюжетний малюнок. Склади та розкажи усну розповідь з чітким початком, основним змістом і завершенням. Постарайся логічно зв'язати події, використати яскраве слово чи порівняння та виразно передати свою історію.

	«Змінюю імідж»
	«Нещасливий день»
	«Бабусяна любов»

2. Письмова міні-історія за опорними словами «Незвичайна знахідка»

Склади невелику письмову історію (4-6 речень), обов'язково використавши всі запропоновані опорні слова. Стеж, щоб твоя розповідь мала чітку структуру,

події розгорталися послідовно, а текст був оформлений граматично правильно та містив хоча б один виражальний засіб.

Варіант 1: дитина, ліс, лист;

Варіант 2: хлопчик, печера, карта;

Варіант 3: дівчинка, сад, скриня.

Анкета для вчителів

Шановні вчителі!

Мета: виявити рівень професійної, методичної та особистісної готовності вчителя до розвитку в учнів умінь складати та розповідати історії

Анкетування є анонімним. Отримані дані використовуються лише для науково-методичного аналізу.

Опитування складається з 13 запитань і займе не більше 10 хвилин вашого часу.

Дякуємо, за участь в опитуванні

1. Вкажіть Ваш педагогічний стаж:

☐ до 5 років

☐ 6–10 років

☐ 11–20 років

☐ понад 20 років

2. Вкажіть Ваш освітній рівень:

☐ бакалавр

☐ магістр

☐ інше (вкажіть) _____

3. Чи проходили Ви курси підвищення кваліфікації з методики розвитку мовлення молодших школярів?

☐ так

☐ ні

4. Як Ви розумієте поняття «уміння складати та розповідати історії» у контексті початкової освіти?

☐ здатність учнів переказувати події

☐ уміння самостійно створювати зв'язні тексти з власним задумом

☐ уміння створювати зв'язні, логічно послідовні та емоційно виразні висловлювання на основі власного або запропонованого досвіду, дотримуючись структурних компонентів розповіді (зачин, основна частина, кінцівка), мовленнєвих норм і комунікативного задуму.

☐ важко відповісти

5. Чи вважаєте Ви формування цього вміння важливим для розвитку мовленнєвої компетентності учнів?

☐ так, безумовно

☐ частково

☐ не маю однозначної думки

6. Які методи та прийоми Ви найчастіше використовуєте для навчання учнів створювати історії?

☐ робота з ілюстраціями

☐ складання усних/письмових розповідей за опорними словами

☐ колективне створення історії

☐ використання цифрових інструментів (ChatGPT, StoryJumper, Book Creator тощо)

☐ інше (вказіть) _____

7. Як часто Ви організовуєте діяльність, спрямовану на формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії?

☐ систематично

☐ епізодично

☐ рідко

8. Чи маєте Ви власні методичні розробки або завдання для розвитку умінь створювати історії?

☐ так

☐ частково

☐ ні

9. Чи застосовуєте ви настільну гру «Кубики історій» для формування вмінь учнів 4 класу складати та розповідати історії?

☐ так, активно

☐ іноді

☐ ні

10. З якими труднощами Ви стикаєтесь під час формування в учнів умінь складати та розповідати історії?

☐ недостатня мовленнєва підготовка учнів

☐ низький рівень мотивації

☐ недостатня методичних матеріалів

☐ перевантаження навчальної програми

☐ інше: _____

11. Що, на Вашу думку, могло б підвищити ефективність роботи в цьому напрямі?

☐ методичні рекомендації

☐ цифрові інструменти

☐ тренінги/воркшопи

☐ інтеграція з мистецькою освітою

13. Оцініть свій рівень готовності до формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії:

☐ високий

☐ достатній

☐ середній

☐ низький

14. Оцініть свій рівень готовності формування в учнів 4 класу вмінь складати та розповідати історії з використанням настільної гри "Кубики історій"

☐ високий

☐ достатній

☐ середній

☐ низький

Методичний комплекс

«Кубики історій: інструментарій для розвитку творчого мовлення молодших школярів»

Зміст

Модуль 1. Діагностично-мотиваційний модуль	
Мета	визначити стартовий рівень умінь учнів та сформувати стійку мотивацію до творчості.
Зміст	1. Карта діагностики: укорочені варіанти завдань констатувального етапу (усна розповідь за малюнком, письмова міні-історія за опорними словами) для швидкого виявлення рівня кожного учня щодо 5 ключових умінь. 2. Інтерактивний плакат «Країна Історій»: плакат для класної кімнати, на якому учні разом з учителем відзначають свій «прогрес» у навчанні (наприклад, прикріплюють власні міні-історії до «Дерева творчості»).
Модуль 2. Методичний модуль для вчителя	
Мета	забезпечити педагога чіткими, готовими до використання сценаріями роботи.
Зміст	1. Система поетапних уроків-квестів: розроблено серію з 6 інтегрованих уроків української мови/читання/позакласного читання. Кожен урок-квест має чітку проблемну ситуацію, що підвищує мотивацію. 2. Картотека вправ та завдань: детальні розробки для формування кожного з 5 умінь, прив'язані до кидків кубиків: Уміння 1 Створення висловлень за опорами: Завдання типу «Кинь кубик «Персонаж» і кубик «Місце». Опиши, що

	відбувається на малюнку, який ти уявив». «Кинь три кубики і склади план твоєї історії за отриманими символами». Уміння 2 Структура розповіді: Шаблон-пазл «Зачин-Основа-Кінцівка». Учні, кидаючи кубики, заповнюють окремі картки для кожної частини, а потім з'єднують їх в єдине ціле. Вправа «Кубовий скелет»: створити каркас історії, де кожен кидок визначає подію для конкретної структурної частини. Уміння 3 Логіка та послідовність: Вправа «Ланцюжок подій»: перший учень кидає кубик і починає історію, наступний кидає інший кубик і продовжує, пояснюючи зв'язок («Це сталося, тому що...»). Робота з «картками-з'єднувачами» (слова «раптом», «тому», «завдяки цьому», «однак»). Уміння 4 Мовленнєве оформлення: «Кубик епітетів» (додатковий кубик з прикметниками), «Банк образних виразів» (готовий словничок порівнянь та метафор для використання), гра «Заміни слово» (підібрати більш яскраве слово до отриманого на кубику символу). Уміння 5 Комунікативно-інтерактивна взаємодія: Сценарії для парної та групової роботи: «Історія по колу», «Театр одного кубика» (група інсценізує одну коротку історію), «Жива картина» (учні тілом і мімікою зображують сцену, що випала на кубиках).
Модуль 3. Інтерактивно-ігровий модуль для учня	
Мета	активізувати пізнавальну та творчу діяльність учнів
Зміст	1. «Конструктор історій»: індивідуальний шаблон для учня, куди він записує/замальовує свої історії, створені під час гри. 2. Набір лексики для створення дидактичних карток-підказок: а) Підказка №1 «Структура» (із зображенням зачину, основи, кінцівки).

	б) Підказка №2 «Логічні зв'язки». в) «Яскрава лексика» (епітети, дієслова, порівняння, емоційне забарвлення). 3. Робота в парах: "Спільна творчість: Історія від А до Я". детальний сценарій парної взаємодії, де учні по черзі обирають творчі завдання один для одного, а потім об'єднують окремі ідеї в єдину спільну історію. Формує вміння командного створення текстів, аргументувати свою думку та враховувати ідеї партнера.
Модуль 4. Цифровий супровід	
Мета	урізноманітнити форма роботи та забезпечити дистанційні можливості
Зміст	1. Віртуальні кубики історій: посилання на онлайн-генератори, що імітують кидки кубиків. 2. Інтерактивна дошка, готовий шаблон для колективного створення історій у режимі онлайн. Учні одночасно можуть додавати свої речення, картинки, аудіозаписи. 3. Галерея «Наші шедеври»: створений вчителем закритий блог або канал, де учні можуть ділитися аудіо- та відеозаписами своїх інсценізацій.

Таким чином, розроблений педагогічний інструментарій є цілісною системою, що не тільки надає вчителю готовий до впровадження практичний інструмент, але й комплексно враховує виявлені проблеми: підвищує мотивацію учнів через ігрові та квестові механіки, структуровано розвиває всі цільові вміння, забезпечує вчителя детальними сценаріями та підтримкою, що компенсує нестачу методичних розробок, і пропонує варіативні форми роботи, включаючи цифрові, для подолання перевантаженості програми.

1. Діагностично-мотиваційний модуль

Цей модуль є стартовим інструментом, який дозволяє вчителю у ігровій формі діагностувати стартовий рівень умінь учнів, одразу залучаючи їх до роботи з «Кубиками історій».

1.1. Діагностичні вправи з використанням «Кубиків історій»

Мета: Оцінити початковий рівень сформованості 5 ключових умінь через практичну діяльність з грою.

Діагностична процедура: Учитель проводить з класом дві короткі ігрові вправи, спостерігаючи за кожним учнем.

Вправа 1. Усна діагностика «Створюємо історію разом»

Інструкція для класу: «Зараз ми разом створимо неймовірну пригоду! Кожен з вас по черзі кине три кубики. Перший учень кидає кубики і починає історію – це буде зачин. Другий учень кидає кубики і продовжує нашу історію – це основна частина. Третій учень кидає кубики і завершує історію – це кінцівка. Кожен, хто розповідає, має використати всі символи, які йому випали. Розповідайте яскраво та виразно!»

Що оцінює вчитель, спостерігаючи за учнем під час його ходу:

Уміння 1 (створення висловлення за опорами): Чи може учень створити зв'язний усний текст на основі випавших символів?

Уміння 2 (структура розповіді): Чи відповідає його частина зазначеній структурній ролі (зачин/основа/кінцівка)?

Уміння 3 (логіка та послідовність): Чи пов'язує він свою частину логічно з тим, що сказали попередники?

Уміння 4 (мовленнєве оформлення): Чи використовує яскраві слова, епітети?

Уміння 5 (комунікативно-інтерактивна взаємодія): Як виразно він розповідає (інтонація, міміка, жести)?

Вправа 2. Письмова діагностика «Міні-шедевр за кубиками»

Інструкція для учня: «Тепер ти станеш автором власної короткої історії! Кинь три кубики. Уважно подивись на символи, що випали. Тепер напиши свою власну історію (4-6 речень), використовуючи ці три символи. Не забудь, що в історії має бути початок, середина і кінець. Постарайся зробити її цікавою!»

Що оцінює вчитель за письмовою роботою:

Уміння 1 (створення висловлення за опорами): Чи використані всі три символи в тексті?

Уміння 2 (структура розповіді): Чи дотримана структура «зачин – основна частина – кінцівка»?

Уміння 3 (логіка та послідовність): Чи є в історії логічний зв'язок між подіями?

Уміння 4 (мовленнєве оформлення): Чи використані виражальні засоби (епітети, порівняння), чи є багатий словниковий запас?

Уміння 5 (самостійність письмового мовлення): Який обсяг тексту, чи є граматичні помилки, що заважають розумінню?

Діагностична карта для учня/учениці

(ім'я)

Кри- терій	Показник для оцінювання	Початковий рівень	Середній рівень	Високий рівень	Оцінка вчителя (Поч/ Сер./ Вис.)
Мотиваційний	Інтерес та ініціатива під час гри.	☐ виявляє слабку зацікавленість; ☐ включається в роботу лише за значної допомоги вчителя; ☐ не пропонує власних ідей; у груповій роботі пасивний.	☐ виявляє інтерес до створення історій, але мотивація нестійка; ☐ охоче працює в групі лише за підтримки вчителя; ☐ пропонує окремі ідеї, але рідко ініціює творчі дії самостійно.	☐ виявляє високу зацікавленість; ☐ охоче ініціює роботу, активно пропонує ідеї; ☐ із задоволенням взаємодіє з однолітками та включається в інсценізацію.	

Знаннєвий	Знає структуру розповіді та володіє основами мовленнєвих засобів.	☐ має поверхове уявлення про структуру розповіді та логіку сюжету; ☐ події часто подаються хаотично; ☐ не володіє або майже не використовує виражальні засоби; ☐ словниковий запас обмежений.	☐ знає основні структурні елементи розповіді, однак інколи плутає їх або порушує логіку подій; ☐ знає окремі мовні засоби, але застосовує їх вибірково; ☐ словниковий запас достатній, однак лексика використовується не завжди доречно.	☐ добре знає структуру розповіді (зачин – основна частина – кінцівка), розуміє логіку й причинно-наслідкові зв'язки подій; ☐ володіє прийомами добору лексики й виражальних засобів для створення образності тексту.	
Діяльнісний	Уміння 1: Створювати висловлення за опорами (кубиками).	☐ не може самостійно створити завершену історію за символами; ☐ висловлення фрагментарні.	☐ створює зв'язну історію за символами, проте може потребувати уточнень або допомоги.	☐ самостійно створює завершену, логічну історію за будь-яким видом опор (символами кубиків).	
Діяльнісний (Процесуальний) критерій	Уміння 2: Будувати структуру розповіді (зачин-основа-кінцівка).	☐ не може самостійно створити завершену історію за символами; висловлення фрагментарні.	☐ створює історію із зачином, основною частиною та кінцівкою, але частини можуть бути нерівномірними або слабко пов'язаними.	☐ самостійно будує чітку, збалансовану структуру розповіді з вираженими та логічно пов'язаними частинами.	

Діяльнісний (Процесуальний критерій)	Уміння 2: Будувати структуру розповіді (зачин- основа- кінцівка).	☐ події викладаються хаотично, без причинно- наслідкових зв'язків.	☐ події в основному послідовні, але окремі логічні зв'язки можуть бути порушені.	☐ події викладені строго послідовно, з чіткими причинно-наслідковими зв'язками.	
Діяльнісний (Процесуальний критерій)	Уміння 4: Мовленнєве оформлення (лексика, виражальні засоби).	☐ висловлення маловиразні; ☐ словниковий запас обмежений; ☐ виражальні засоби практично відсутні.	☐ використовує стандартну лексику та 1-2 виражальних засоби (епітет, порівняння); ☐ словниковий запас достатній.	☐ доречно добирає мовні засоби; ☐ використовує різноманітні виражальні засоби (епітети, порівняння, метафори) для створення образності.	
Діяльнісний (Процесуальний критерій)	Уміння 5: Комуніка- тивно- інтерактивна взаємодія (усна презентація, інсценізація)	☐ висловлення маловиразні; ☐ словниковий запас обмежений; ☐ виражальні засоби практично відсутні.	☐ взаємодіє в групі з труднощами; ☐ інсценізує історію на базовому рівні (використовує мінімум міміки та жестів).	☐ впевнено презентує та інсценізує історію з використанням засобів виразності (інтонація, міміка, жести, рухи).	

Як використовувати чеклист:

Вчитель ставить «+» в тому стовпчику, опис якого найточніше відповідає відповіді/поведінці учня під час виконання двох вправ.

Сукупність «+» дає чітку картину сильних і слабких сторін учня.

1.2. Інтерактивний плакат «Країна Історій»

Мета: Візуалізувати навчальний прогрес класу, створити відчуття спільних досягнень і змагальний момент, підвищити мотивацію.

Опис та принцип роботи:

Це великий яскравий плакат, розміщений у класі. Він являє собою карту казкової країни з різними територіями-локаціями, кожна з яких символізує певне вміння або етап роботи.

Основні елементи плаката:

- «Гавань Старту»: Тут розміщуються фото всіх учнів класу (або їхні імена на човниках);
- «Острів Майстрів» (центральна локація): Тут знаходиться велике «Дерево Творчості». Це головний елемент плаката;
- «Міст Успіху»: З'єднує Гавань Старту з Островом Майстрів. На ньому можна відзначати проходження ключових уроків-квестів;
- «Річка Слів»: Символізує роботу над словниковим запасом;
- «Гори Логіки»: Символізують подолання труднощів у побудові послідовного сюжету.

Як учні відзначають свій прогрес:

Учень отримує спеціальний паперовий «листочок» певного кольору за успішне виконання завдання:

Зелений листочок: за дотримання структури історії.

Жовтий листочок: за використання яскравої лексики чи виражального засобу.

Червоний листочок: за цікаву інсценізацію або активну роботу в групі.

На своєму листочку учень пише ім'я та короткий заголовок своєї міні-історії (або прикріплює її міні-версію).

Цей листочок учень прикріплює (на двохсторонній скотч або магніт) до «Дерева Творчості».

За певну кількість листочків різних кольорів учень може «відкрити» нову локацію на карті (наприклад, отримати спеціальну наліпку-досягнення).

Переваги такого підходу:

Візуалізація: Діти бачать, як їхніми зусиллями «росте» спільне дерево.

Мотивація: Виникає бажання отримати ще один листочок і зробити дерево ще густішим.

Самооцінка: Учень сам бачить, яких листочків у нього більше (наприклад, багато зелених, але мало червоних), що стимулює його працювати над конкретними вміннями.

Атмосфера спільності: Плакат створює позитивне середовище, де кожен учень робить внесок у спільну творчість.

2. Методичний модуль для вчителя

Цей модуль містить готові до використання сценарії та бант вправ, що дозволяє ефективно та без зайвих витрат часу організувати роботу з формування ключових умінь.

2.1. Серія інтегрованих уроків-квестів (6 уроків)

Кожен урок є квестом з чіткою проблемною ситуацією, що об'єднує навчання з грою та творчістю. Мета кожного квесту безпосередньо пов'язана з відпрацюванням одного або кількох ключових умінь.

Урок-квест 1: «Таємниця острова Символів»

Проблемна ситуація: «Ми отримали листа від стародавнього бога історій. Він замкнув свої скарби на острові Символів, а ключ – це перша колективна історія, яку ми створимо. Тільки вона розкриє карту!»

Ключові вміння: 1 (створення висловлень за опорами), 5 (комунікативно-інтерактивна взаємодія).

Короткий зміст: Клас ділиться на 3-4 команди. Кожна команда кидає кубики та створює частину історії-ключа (наприклад, «Історія про те, хто прибув на острів», «Історія про першу знахідку»). Учитель зшиває частини в одну історію, яка «відкриває» наступне завдання (наприклад, знахідку мапи).

Відповідні вправи з картотеки:

«Продовж історію» (Уміння 1) – ідеально лягає на механіку квесту, де кожна команда продовжує загальний сюжет.

«Історія по колу з емоцією» (Уміння 5) – є прототипом групової взаємодії, яка використовується в квесті.

Урок-квест 2: «Порятунок втраченого зачину»

Проблемна ситуація: «Зла чаклунка викрала всі зачини з наших майбутніх історій! Без них розповіді починаються нудно та незрозуміло. Ми мусимо знайти спосіб створити нові, потужні зачини!»

Ключові вміння: 2 (будувати структуру розповіді), 4 (мовленнєве оформлення).

Короткий зміст: Учні кидають кубик «Персонаж» і кубик «Місце». Їхнє завдання – придумати найцікавіший початок історії, використовуючи ці опори. Наприклад, «Сумний робот у зоопарку...». Найкращі зачини заносяться до «Книги магичних початків».

Відповідні вправи з картотеки:

«Кубиковий скелет» (Уміння 2) – ця вправа буквально є основою для уроку, де учень фокусується саме на полі «Зачин», використовуючи кубики «Персонаж» і «Місце».

«Кубик епітетів» (Уміння 4) – природно інтегрується для «потужного» оформлення зачину.

Урок-квест 3: «Лабіринт заблукалих подій»

Проблемна ситуація: «Події в країні Історій переплуталися! Все сталося не в тому порядку. Герої страждають, бо наслідки випереджають причини. Нам треба пройти лабіринт і відновити логічний порядок!»

Ключові вміння: 3 (логічно та послідовно викладати події).

Короткий зміст: Учитель готує картки з подіями однієї історії, але в безладному порядку. Учні в групах кидають кубик, який дає підказку-зв'язок («чому?», «що було потім?»), і використовують її, щоб правильно викласти картки. Потім вони розповідають відновлену історію.

ідповідні вправи з картотеки:

«Рятувальники часу» (Уміння 3) – це готова, детально розроблена версія механіки, описаної в змісті уроку. Вчителю залишається лише підготувати картки.

«Ланцюжок подій» (Уміння 3) – також працює на формування причинно-наслідкових зв'язків, що є суттю проблеми лабіринту.

Урок-квест 4: «Місія: «Емоційний заряд»

Проблемна ситуація: «Наші історії захворіли на «безбарвність». Їм бракує яскравих слів та емоцій! Ми – команда «Лінгвістичних лікарів», яка має оживити історії за допомогою епітетів, порівнянь та синонімів.»

Ключові вміння: 4 (мовленнєве оформлення).

Короткий зміст: Учні отримують «хворі» речення (наприклад, «Ліс був великим»). Кидок кубика визначає, яке «лікування» застосувати: «додати епітет» (кубик «Властивість»), «зробити порівняння» (кубик «Предмет»). Мета – «вилікувати» речення.

Відповідні вправи з картотеки:

«Кубик епітетів» (Уміння 4) – пряме використання. Метафора «лікування» ідеально описує цю вправу.

«Банк порівнянь» (Уміння 4) – друга ключова дія для «оздоровлення» тексту.

«Синонімічний рятувальник» (Уміння 4) – може бути додатковою «процедурою» в місії лікаря.

Урок-Квест 5: «Театр миттєвих перевтілень»

Проблемна ситуація: «До нас завітали іншопланетяни, які не розуміють наших слів, але читають мову тіла! Щоб розповісти їм про наш світ, ми маємо розіграти наші історії без слів!»

Ключові вміння: 5 (комунікативно-інтерактивна взаємодія, інсценізація).

Короткий зміст: Учні в групах кидають кубики, щоб отримати сюжет. Їхнє завдання – інсценізувати цю історію мімікою та жестами, а інші групи – вгадати, про що йдеться.

Відповідні вправи з картотеки:

«Жива картина» (Уміння 5) – це і є центральна механіка уроку. Учні створюють нерухому сцену.

«Театр одного кубика» (Уміння 5) – може використовуватися як розминка перед основним завданням, щоб учні розім'ялися та підготувалися до невербальної комунікації.

Урок-Квест 6: «Великий Фінал: Створення епічної саги»

Проблемна ситуація: «Настав час Великого Фестивалю Історій! Кожна команда має створити власну епічну сагу, використовуючи всі набуті навички, щоб вразити публіку та отримати титул «Великих оповідачів».»

Ключові вміння: 1-5 (комплексне застосування всіх умінь).

Короткий зміст: Це підсумковий урок-проект. Команди кидають кубики для базового сюжету, а потім самостійно розробляють усю історію: пишуть текст, готують інсценізацію з костюмами-реквізитом (якщо можливо) та презентують її перед класом.

Відповідні вправи з картотеки:

Вся картотека. Цей урок є квінтесенцією всієї попередньої роботи. Учні самостійно або з підказкою вчителя обирають потрібні їм інструменти:

«Історія за планом-кістяком» (Ум.1) для планування.

«Структурний пазл» (Ум.2) для побудови сценарію.

«Ланцюжок подій» (Ум.3) для перевірки логіки.

«Кубик епітетів» (Ум.4) для покращення тексту.

«Жива картина»/«Історія по колу» (Ум.5) для репетиції презентації.

2.2. Картотека вправ та завдань

Це детальний набір вправ, організований за п'ятьма ключовими вміннями. Кожна вправа чітко прив'язана до кидків кубиків, що робить процес випадковим, а тому щоразу новим і цікавим для дітей.

Уміння	Вправа
Уміння 1: Створювати усні та письмові зв'язні висловлення за різними опорами	Вправа №1 «Опис-загадка» Учень кидає кубик «Об'єкт». Його завдання – описати цей об'єкт (наприклад, «веселка») так, щоб клас вгадав, не називаючи його прямо. Опис має бути за опорою: «Він за кольорами нагадує...», «Його можна побачити після...».
	Вправа №2 «Продовж історію» Учитель починає історію («Жив-був хлопчик, який боявся темряви...»). Учень кидає кубик «Символ» і має продовжити розповідь, інтегрувавши випавший символ у сюжет.
	Вправа №3 «Історія за планом-кістяком» Учень кидає 3 кубики. Він має скласти план своєї майбутньої історії, де кожен кубик – це ключова подія або

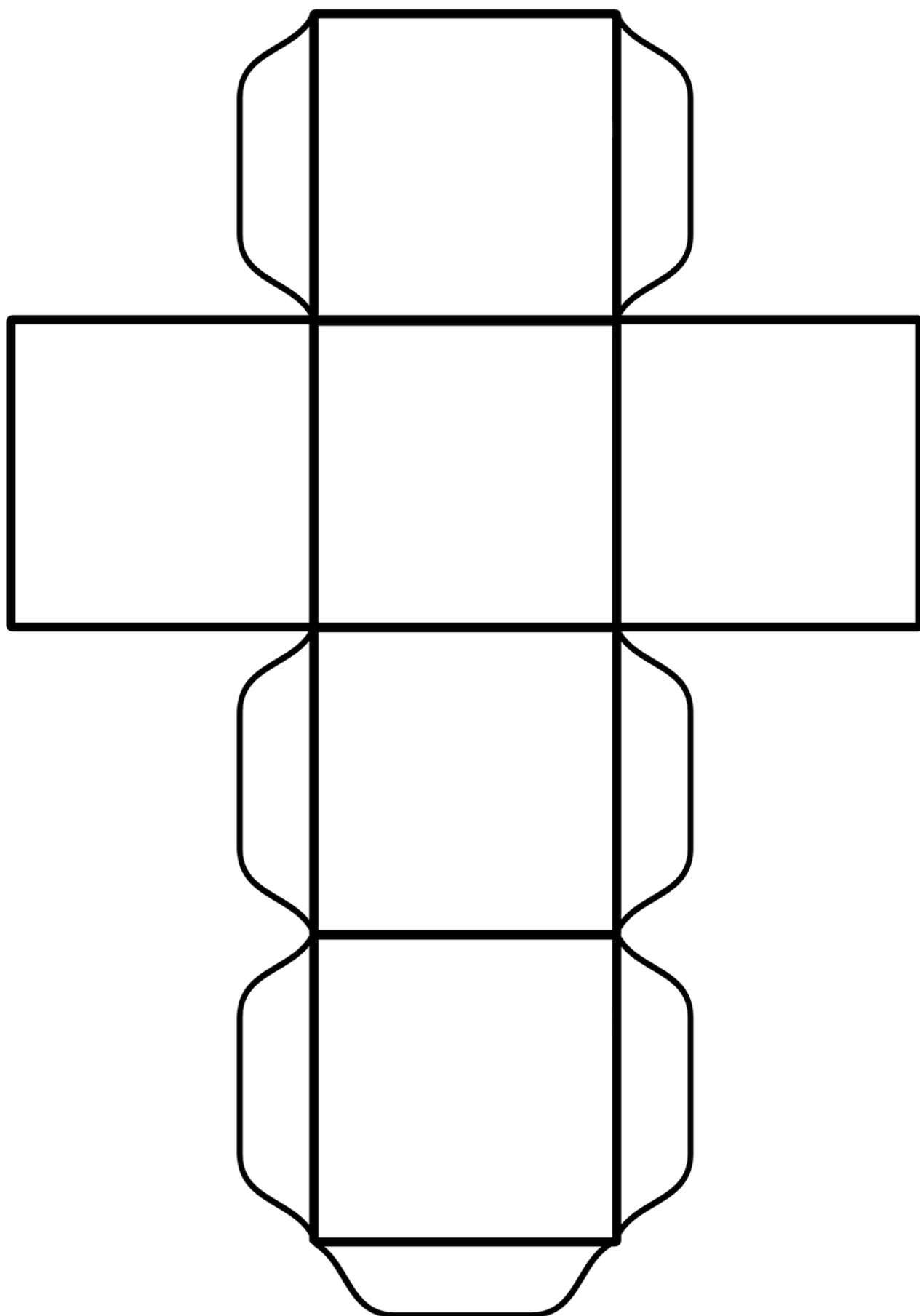
	елемент у послідовності «Спочатку...», «Потім...», «Наприкінці...».
Уміння 2: Будувати структуру розповіді (зачин – основна частина – кінцівка)	Вправа №1 «Структурний пазл» Клас ділиться на 3 групи. Перша група кидає кубики і пише зачин, друга – основну частину, третя – кінцівку. Потім частини з'єднуються в одну історію, і учні разом аналізують, наскільки добре вони з'єдналися. Вправа №2 «Кубиковий скелет» Учень отримує шаблон із трьома порожніми полями: «Зачин», «Основна частина», «Кінцівка». Кидаючи кубики в три етапи, він заповнює кожне поле. Наприклад: для «Зачину» кидає кубик «Персонаж» і «Місце». для «Основної частини» – кубик «Дія» і «Проблема». для «Кінцівки» – кубик «Об'єкт» і «Емоція». Вправа №3 «Знайди помилку в структурі» Вчитель зачитують або показує історію з порушеною структурою (немає зачину, раптовий кінець). Учень кидає кубик. Якщо випадає, наприклад, «персонаж», він має запропонувати, якого персонажа додати в зачин, щоби виправити помилку.
Уміння 3: Логічно та послідовно викладати події,	Вправа №1 «Ланцюжок подій» Перший учень кидає кубик і починає історію. Наступний кидає інший кубик і продовжує, починаючи свою фразу зі слів-зв'язок: «Через те, що... [що сказав попередник], то... [що випало мені]».

дотримуючись причинно- наслідкових зв'язків	Вправа №2 «А що було потім?» Учень кидає 2 кубики й описує лише одну подію. Завдання іншого учня – пояснити логічну наслідкову подію, яка мала б статися далі, використовуючи слова «отже», «в результаті», «тому». Вправа № 3 «Рятувальники часу» Учитель готує картки із подіями простої історії в хаотичному порядку. Учень витягує картку, кидає кубик «Час» (можна позначити грані: «спочатку», «потім», «пізніше», «нарешті»). Цей кидок допомагає йому визначити, куди в хронологічному ланцюжку помістити його подію.
Уміння 4: Цілеспрямова- но та доречно підбирати лексико- стилістичне оформлення образного мовлення	Вправа №1 «Кубик епітетів» Використовується додатковий кубик із прикметниками (яскравий, моторний, містичний, велетенський). Учень кидає основний кубик «Персонаж» і «Кубик епітетів». Завдання – дати розгорнутий опис персонажа, використовуючи випалий епітет («моторний космонавт»). Вправа №2 «Банк порівнянь» Учень кидає кубик «Об'єкт». Його завдання – придумати до цього об'єкта якнайбільше порівнянь, використовуючи шаблон «[Об'єкт] був схожий на...». Для полегшення можна використовувати готовий «Банк образів». Вправа №3 «Синонімічний рятувальник»

	Вчитель називає просте, «стерте» слово (наприклад, «пішов»). Учень кидає кубик «Емоція/Стан» (радісно, сумно, швидко, повільно). Завдання – підібрати до слова «пішов» синонім, який передає цей стан («побрів», «помчав», «поплівся»).
Уміння 5: Колективно творчо взаємодіяти та інсценізувати мовленнєвий твір використовуючи засоби виразності (слово, жест, міміка, рух)	Вправа №1 «Жива картина» Група з 3-4 учнів кидає кубики, щоб отримати сюжет (наприклад «Сумний лікар у лісі знаходить скриньку»). Їхнє завдання – нерухомо зафіксуватися, утворивши «живу картину» цієї сцени. Глядачі мають вгадати, що відбувається. Вправа №2 «Історія по колу з емоцією» Учні сидять у колі. Перший учень починає історію, кинувши кубик. Наступний продовжує, але кидає кубик «Емоція» і має говорити відповідним інтонаційним забарвленням (радісно, страшно, здивовано). Вправа №3 «Театр одного кубика» Учень витягує з мішечка один паперовий «кубик» із написаною простою дією («стрибати», «плакати», «сміятися»). Без слів, лише мімікою та жестами, він показує цю дію, а клас вгадує. Це базова вправа для розвитку навичок невербальної комунікації для подальшої інсценізації.

Ця картотека є відкритою. Можна комбінувати вправи між собою, адаптуючи їх під рівень свого класу та використовуючи як на окремих уроках-квестах, так і впроваджуючи їх у традиційні уроки.

Також додатково можна створювати власні кубики за шаблоном поданим нижче.

3. Інтерактивно-ігровий модуль для учня

Цей модуль призначений для індивідуальної та групової роботи учнів, роблячи процес навчання тактильним, візуальним та особистісно орієнтованим.

3.1. «Конструктор історій»: індивідуальний шаблон

Це особистий щоденник юного оповідача. Ось текстовий опис шаблону сторінки, який вчитель може роздрукувати та зшити для кожного учня. Уявіть собі це як книжку-розворот.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ШАБЛОН «КОНСТРУКТОР ІСТОРІЙ»

Поле для малюнка до історії Намалюй головного героя або найяскравішу подію!
Моя історія називається: _____
Мої магічні кубики: [] [] [] (вписати символи)
ЗАЧИН _____ _____ _____
ОСНОВНА ЧАСТИНА _____ _____ _____ _____
КІНЦІВКА _____ _____ _____
Мій словниковий скарб (Запиши тут яскраві слова, які використав) Епітет: _____ Порівняння: _____ Емоційне забарвлення: _____
САМООЦІНКА ☐ Як я сьогодні творив(ла)? ☐ Чудово! Все вийшло! ☐ Добре, але можна краще ☐ Було важко. Потрібна допомога.

Як це використовує учень:

Після кидка кубиків учень записує символи у поле «Мої магичні кубики».

Він створює та записує (або замальовує) свою історію, дотримуючись структури.

У спеціальне поле виписує найкращі слова, які вжив.

Наприкінці роботи ставить смайлик самооцінки.

3.2. Списки слів для дидактичних карток-підказок

Підказки №1 «Структура»

Мета: нагадати учневі, що має бути в кожній частині розповіді.

Формат: назва частини великими літерами, а під нею – питання-підказка.

Ось як ви можете їх створити: роздрукувати ці списки на різних кольорах паперу (або з різними рамками) і розрізати. Кожна картка – це окрема порада для учня.

Структурна частина	Питання
Зачин	Дай відповідь на запитання: Хто головний герой? Де і коли це відбувається? Що почалося?
Основна частина	Дай відповідь на запитання: Що стався головний захід? Яка виникла проблема? Що герой робив? Які були труднощі?
Кінцівка	Дай відповідь на запитання: Як проблема вирішилася? Чим все закінчилося? Який висновок можна зробити?

Підказки №2 «Логічні зв'язки»

Мета: надати учневі готові слова-зв'язки для зв'язного та логічного переходу між частинами розповіді та окремими реченнями.

Формат: назва структурного елемента розповіді (Зачин / Основна частина / Кінцівка), а під нею – стовпчик слів-зв'язок, відповідних цій частині.

Картки роздруковуються на папері нейтрального кольору (наприклад, блакитному) та розрізаються. Учень може використовувати картку як зорову підказку для правильного введення подій у текст.

Структурний елемент	Слово-зв'язка
Зачин	В ті часи Давним-давно Жив-був Здавна Звичайно Колись На початку Насамперед Ніхто не знав, що Одного разу Передусім Спочатку У далекому краї Усе почалося з того, що Усе почалося раптом Ця історія сталася Якось
Основна частина	Але В результаті чого Відтак

	Водночас Дійсно Завдяки цьому Крім того Навпаки Наприклад Несподівано Однак Раптом Тим часом Тому У той же час У цей момент Через те Що ж Як не дивно
Кінцівка	В підсумку Врешті-решт Закінчилося тим, що На закінчення На завершенн На останок Нарешті Отже Отож Після всього Тому У підсумку У результаті

	Як наслідок
	Як результат

Підказки №3 «Яскрава лексика»

Мета: активізувати та розширити словниковий запас учня, надаючи йому готові зразки виражальних засобів для створення яскравого, образного тексту.

Формат: чотири окремі набори карток, кожен для певної категорії слів: «Епітети», «Дієслова», «Порівняння», «Емоційне забарвлення». На кожній картці написано одне слово або словосполучення.

Картки різних категорій можуть мати різний колір або форму для легшої ідентифікації (наприклад, епітети – жовті, дієслова – зелені, порівняння – рожеві, емоції – фіолетові). Учень витягує картку і має інтегрувати це слово або його синонім у свою історію.

Епітети	Дієслова	Порівняння	Емоційне забарвлення
Блискучий	Блиснув	Білий як сніг	Гардість
Велетенський	Вирушив	Блискучий як діамант	Заздрість
Величний	Витяг	Брязкав як монети	Збентеження
Верховний	Відгукнувся	Був схожий на	Здивування
Вражаючий	Відкрив	Височів як вежа	Злість
Глибокий	Відчув	Гарячий як вогонь	Запевненість
Граціозний	Відшукав	Гучний як грім	Захоплення
Дивовижний	Впав	Легкий як пух	Зацікавленість
Жахливий	Гукнув	Мовчки як риба	Натхнення
Живий			Нерішучість

Загадковий	Здригнувся	М'який як оксамит	Обурення
Казковий	Зітхнув	Нагадував	Подяка
Кволий	Зціпив	Ніби	Радість
Колишній	Крикнув	Ніжний як шовк	Розчарування
Крихітний	Мчав	Палить як полум'я	Спокій
Містичний	Опустив	Пливе як лебідь	Страх
Моторний	Підвів	Повільний як	Сум
Неперевершений	Побачив	равлик	Тривога
Ніжний	Помітив	Працював як	Хвилювання
Обережний	Поспішав	бджілка	Щастя
Палкий	Почав	Сильний як бик	
Похмурий	Пригадав	Скидався на	
Прекрасний	Прокрався	Холодний як лід	
Пустотливий	Прокинувся		
Сяючий	Прошепотів		
Таємничий	Розгубився		
Фантастичний	Сковитав		
Чарівний	Сховався		
Шалений	Шарпнув		
Яскравий	Швидшав		
	Шепотів		

3.3. Робота в парх: "Спільна творчість: Історія від А до Я"

Мета: Створити спільну історію, виконуючи завдання, які учні обирають один для одного.

Матеріали:

1. Набір завдань (картки або список);
2. Зошит або аркуш паперу;
3. Ручки;
4. Кубики історій (опційно).

Кроки:

1. Учні розподіляються на пари.
2. Кожна пара отримує список завдань (див. нижче).
3. Учні по черзі обирають завдання один для одного. Наприклад, Учень А обирає завдання для Учня Б, і навпаки.
4. Кожен учень виконує завдання, обране для нього, і записує результат у маршрутний лист
5. Після виконання кількох завдань пара разом об'єднує всі ідеї в одну спільну історію.
6. Пара готує коротку інсценізацію своєї історії.
7. Кожна пара представляє свою історію перед класом.

Тривалість: 30-40 хвилин.

Приклад реалізації

Пара: Учень А (Марія) і Учень Б (Олексій)

Крок 1: *Марія обирає для Олексія завдання: «Опиши головного героя».*

Олексій описує героя: це хлопчик на ім'я Артем, який любить пригоди і має безмежну уяву.

Крок 2: *Олексій обирає для Марії завдання: «Опиши місце дії».*

Марія описує: Події відбуваються в старому замку, оточеному таємничим лісом.

Крок 3: *Марія обирає для Олексія наступне завдання: «Придумай проблему, з якою стикається герой».*

Олексій придумує: Артем повинен знайти вихід з замку, але всі двері зачинені, і є тільки один ключ, схований в лісі.

Крок 4: *Олексій обирає для Марії завдання: «Додай несподіваного повороту».*

Марія додає: Раптом Артем зустрічає говорячого kota, який пропонує йому допомогу, але в обмін на послугу.

Крок 5: *Після виконання кількох завдань Марія і Олексій об'єднують всі елементи в історію, записують її в маршрутний лист і готують інсценізацію.*

Картка-завдання для Учнів

Правила взаємодії в парі:

1. Розподіл обов'язків: Обидва учні працюють порівно.
2. Чергування: По черзі обираєте завдання один для одного.
3. Взаємодопомога: Допмагайте партнеру, але не виконуйте завдання за нього.
4. Спільне рішення: Всі ідеї обговорюються разом перед записом.

Покрокова інструкція

Етап 1: Підготовка	1. Сядьте навпроти один одного 2. Підготуйте маршрутний лист (заголовок, імена) 3. Ознайомтеся зі списком завдань 4. Киньте кубики історій для базових символів (опційно)
Етап 2: Виконання завдань	1. Учень А обирає завдання для Учня Б зі списку. 2. Учень Б виконує завдання, обговорюючи ідеї з партнером. 3. Разом записуєте результат у маршрутний лист. 4. Зміна ролей: Тепер Учень Б обирає завдання для Учня А. 5. Повторюйте, доки не виконаєте 6-8 завдань.
Етап 3: Створення історії	1. Об'єднайте всі виконані завдання в єдину історію. 2. Впорядкуйте події логічно (зачин-основна частина-кінцівка). 3. Додайте переходи між частинами 4. Переконайтеся, що історія має завершений вигляд
Етап 4: Підготовка до виступу	1. Розподіліть ролі для інсценізації. 2. Визначте, хто які репліки говоритиме. 3. Подумайте про жести та інтонації. 4. Проведіть коротку репетицію.
Етап 5: Презентація	1. Розкажіть або розіграйте свою історію перед класом. 2. Використовуйте виразність мовлення та емоції.

Список завдань для взаємного вибору

БЛОК 1: ОСНОВА ІСТОРІЇ (обов'язкові)

Ці 4 завдання створюють каркас історії

1. Головний герой: опиши головного персонажа. Як він виглядає? Який у нього характер?
2. Місце дії: опиши, де відбуваються події. Чому це місце особливе
3. Головна проблема: придумай основну перешкоду або конфлікт для героя. Що ускладнює його життя?
4. Фінал: як завершиться історія? Чи знайде герой вирішення проблеми?

БЛОК 2: РОЗВИТОК СЮЖЕТУ (рекомендовані)

Додають глибину та динаміку

5. Другорядний персонаж: придумай другого персонажа. Як він зустрічається з головним героєм?
6. Поворот подій: опиши несподівану подію, що змінює хід історії. Почни «Раптом...»
7. Емоційна сцена: опиши момент, коли герой відчуває сильну емоцію. Що викликало ці почуття?
8. Важливий предмет: придумай предмет, який відіграє ключову роль у сюжеті. Чому він важливий?

БЛОК 3: ДЕТАЛІ ТА ВИРАЗНІСТЬ (додаткові)

Роблять історію яскравою та живою

9. Діалог: напиши розмову між двома персонажами. Про що вони сперечаються чи обговорюють?
10. Яскравий опис: використай 3-4 яскраві прикметники для опису персонажа або місця.
11. Порівняння: придумай 2 оригінальних порівняння для чогось у твоїй історії.
12. Деталь-секрет: опиши маленьку деталь, яка має велике значення для сюжету.
13. Комічний момент: додай у історію кумедну ситуацію. Що змусить посміхнутися?
14. Логічний зв'язок: з'єднай дві події за допомогою слів «тому», «через те» або «однак».
15. Виразне читання: прочитай уривок історії з виразною інтонацією.

Критерії оцінювання

1. Процес роботи	
Рівномірний розподіл участі	
Взаємоповага та підтримка	
Творчий підхід до завдань	
2. Результат:	
Логічна послідовність історії	
Багатство мовлення та виражальні засоби	
Виразність презентації	
Командний дух під час виступу	

Поради для успіху:

1. Слухайте один одного - найкращі ідеї народжуються в діалозі.
2. Не критикуйте, а пропонуйте альтернативи.
3. Експериментуйте з незвичними сюжетними ходами.
4. Насолоджуйтесь процесом творчості разом.
5. Час виконання: 40-45 хвилин (включаючи підготовку та презентацію).

4. Модуль: Цифровий супровід

Цей модуль розширює можливості основного інструментарію за рахунок інтеграції безкоштовних та доступних цифрових технологій, що дозволяє працювати зі сторітелінгом в онлайн-середовищі, зокрема в умовах дистанційного чи змішаного навчання.

4.1. Віртуальні кубики історій

Опис: Це мобільні додатки, які точно імітують функціонал реальних «Кубиків історій». Вони генерують випадкові набори символів-піктограм для створення сюжетів.

Story Dice Pocket

(<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.NoricaDev.StoryDicePocket>) – простий генератор з можливістю обертати кубики на екрані.

Story Dice (<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.alysa.storydice>) – додаток, що надає різні набори кубиків (базовий, для подорожей, для детективів тощо).

Як використовується:

На уроці: Вчитель демонструє кидки кубиків через проектор або інтерактивну дошку за допомогою свого смартфона.

Вдома/в групі: Учні встановлюють додатки на свої смартфони або планшети для самостійної та групової роботи, навіть за відсутності фізичних кубиків.

Перевага: Забезпечує повну доступність інструменту в будь-який час, містить додаткові тематичні набори символів.

4.2. Інтерактивна дошка для колективного сторітелінгу (Padlet)

Опис: Padlet (<https://uk.padlet.com/>) – це віртуальна дошка, на якій кілька користувачів одночасно можуть розміщувати тексти, зображення, посилання та аудіозаписи.

Як використовується:

Вправа «Цифровий ланцюжок»: Вчитель створює дошку з колонками «Зачин», «Основна частина», «Кінцівка». Учні одночасно додають картки з текстом у відповідні колонки, створюючи спільну історію.

Віртуальний «Конструктор історій»: Створюється шаблон дошки, що повторює структуру паперового зошита. Учні заповнюють свої історії в індивідуальних стовпчиках, додаючи фото малюнків.

Банк ідей: Створюються окремі дошки для «Яскравої лексики» та «Логічних зв'язків», які виконують роль цифрових карток-підказок.

Перевага: Наочність, можливість спільної роботи в реальному часі та асинхронно, простота використання.

4.3. Галерея «Наші шедеври»

Закритий онлайн-простір для публікації та обговорення творчих робіт учнів.
Як основні платформи рекомендуються:

1. Створена група в Facebook
2. Створений курс/клас в Google Класі
3. Загальна папка в Google Диску

Як використовується:

1. Учні (за допомогою вчителя чи батьків) завантажують у спеціально створеній галерії:
2. Фото або скани сторінок з «Конструктора історій».
3. Відеозаписи інсценізацій історій.
4. Аудіозаписи власних розповідей (як подкасти).

5. Однокласи та вчитель залишають позитивні коментарі та враження.
6. Перевага: Формує освітнє середовище поза школою, розвиває цифрову компетентність, мотивує учнів через публічність та зворотний зв'язок.

4.4. Інтеграція з ігровим полем «Шлях сценариста»

Опис: Створення цифрової версії ігрового поля за допомогою звичних інструментів.

Як використовується:

Вчитель створює шаблон ігрового поля у вигляді слайду в Google Презентаціях (https://www.google.com/intl/uk_ua/slides/about/) або малює його в Google Рисунках (<https://docs.google.com/drawings>).

Учні отримують посилання для спільного редагування та пересувають власні фішки-зображення по віртуальному полю, виконуючи завдання, що випали.

Перевага: Дозволяє легко організувати командну гру на відстані, зберігає прогрес гри автоматично.

Підсумок: Оновлений модуль «Цифровий супровід» пропонує конкретні, безкоштовні та прості у використанні інструменти, які роблять роботу з настільною грою «Кубики історій» сучасною, гнучкою та відповідною до вимог сьогодення.

Апробація результатів дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

СЕРТИФІКАТ

РУ 525242

засвідчує, що

Дарина КОРЗУН

взяв(ла) участь у
V Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В ДІЇ: АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ МЕТОДИК НАВЧАННЯ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ»
(8 год.)
14 травня 2025 року

Роман Павлаків

Тетяна Суржук

в.о. ректора РДГУ,
доктор психологічних наук,
професор

завідувач кафедри теорії і
методик початкової освіти РДГУ,
кандидат педагогічних наук,
доцент

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

СЕРТИФІКАТ

засвідчує участь

Корзун Дарини

у I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції
«**НАУКОВІ ІНСАЙТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ:**
ВІД ПОШУКУ ДО ВТІЛЕННЯ»

Декан
Факультету педагогічної освіти

Київ, 24 жовтня 2025 року

Ольга КОТЕНКО